Els Mestres Contistes

VOLUM I

Ivan Tourgenieff
Hègesippe Moreau
Eça de Queiroz

ELS MESTRES CONTISTES

ELS MESTRES CONTISTES

VOLUM I

Ivan Tourgenieff - Hegèsippe Moreau - Eça de Queircz

BARTOMEU [illegible]IAS
Passatge de M[illegible], 10,
int[illegible]r — BARCELONA — 191[illegible].

Ivan Tourgenieff:

PERIPECIES D'UN RE-
LLOTGE DE BUTXACA

Hegesippe Moreau:

EL GRÉVOL

Eça de Queiroz:

CIVILISACIÓ

Peripecies d'un rellotge de butxaca

PER

Ivan Tourgenieff

I

Vuy contarvos l'[illegible] d'un r[illegible] de butxaca. Es molt original. En [illegible] tenia divuit anys y la [illegible] ab el meu pare [illegible] les [illegible] del [illegible] La meva [illegible] y [illegible] [illegible] ab nosaltres. De la meva mare no [illegible] solament se que va morir [illegible] del seu matrimoni [illegible] era fill [illegible] El meu pare, [illegible], era un home molt reposat, [illegible] qu[illegible] guanyava la [illegible] de pro[illegible] treballant en [illegible] que [illegible] negoci no tant legal. Antigament, [illegible] que s'ded[illegible]ca-ven a n'aquest ofici [illegible] ab

menyspreu [illegible] «[illegible]lets» y [illegible] meu pare se [illegible] ell [illegible] gent de ne-[illegible] ha-[illegible] ger-[illegible] tía [illegible] vella que [illegible] els [illegible] el [illegible] de ses [illegible] Era [illegible]ota, o [illegible] amiga de [illegible] hipò[illegible] sobretot [illegible] tela per retallar. Y aixís era [illegible] llach [illegible] el [illegible] que ella no [illegible] pam à pam y engrana per [illegible]

Sens [illegible] una vida m[illegible] El meu pare tenía un [illegible] qu'ab m[illegible] de [illegible] que [illegible] de [illegible] seves [illegible], [illegible] l'any [illegible] el [illegible] David, [illegible] la pre[illegible] del [illegible] per ell [illegible] que posava [illegible] natu-[illegible]. Tenia el [illegible] es-[illegible] cabells [illegible]turats, [illegible] mince y

[illegible] de les mans, [illegible] ab lo [illegible] del cos eren [illegible]. La meva [illegible] podia sofrir [illegible] pare, sense [illegible] en absolut [illegible] pas ab [illegible] car se [illegible] la vila que [illegible] no de- [illegible] la [illegible] secrets de [illegible] el meu [illegible] portat a [illegible]

II

Jo [illegible] el 7 de Mars [illegible] es el 17 del mat [illegible] antiga cos- tum nostr[illegible] el nom del sant qu[illegible] deu dies de la [illegible] meu padri era un [illegible] Pontel[illegible] del pol[illegible] Parlant ab franque[illegible] lluny de [illegible] meu pad[illegible] ... Havia [illegible] y més d'un[illegible] tin- gut [illegible] en co- munitat [illegible] com sen[illegible] moli [illegible] al meu pare que [illegible] les seves

combin[illegible] era feixuch, [illegible] li donava [illegible] y un [illegible] una [illegible] que [illegible] lorgant semr[illegible] mentres el na[illegible] mant.

Tornem a [illegible] dia jo [illegible] compar[illegible]

—Tot [illegible] tet cap pre[illegible] porto a la t[illegible]

Y [illegible] xaparr[illegible] com [illegible] pintada [illegible] Agat[illegible] al [illegible]

[illegible] quedar [illegible] que [illegible] m[illegible] for[illegible]

—[illegible] la [illegible]

[illegible] be[illegible] la m[illegible] m va [illegible] carreg[illegible]

—[illegible] maner[illegible] rellotge tant [illegible]

[illegible]ure, [illegible] smont[illegible] [illegible] per pe[illegible] menu[illegible]

[illegible] punt [illegible] [illegible] munt[illegible] r[illegible]llotg[illegible] [illegible] meu pe[illegible], pero [illegible] gaire, [illegible] [illegible] que estíes ab ell [illegible] [illegible] com si [illegible] [illegible]

—[illegible] penses arreglar el [illegible] ab [illegible]

[illegible] antme la [illegible], vaig fugir a [illegible] present a [illegible]

[illegible]

En [illegible] rellotge, [illegible]ent. Te[illegible] objectes [illegible] pesses [illegible] metall. Ell ma[illegible] compr[illegible] pila d[illegible] y li era una distrac[illegible] reglo d'un cargol, un [illegible] o un altre objecte semblant

En David va girar y regirar el rellotge entre els seus dits, a la fi mormolà entre d[illegible]nts car no era parlador

—No val res.. Es vell. . D'ahont l'has pres?

Vaig dirli que l'oncle me l'havia regalat.

En David [illegible] [illegible] que [illegible] els [illegible]

—[illegible]

—[illegible]

En David [illegible] taula y [illegible] es me[illegible]

—[illegible]

—[illegible] d en N[illegible]

—[illegible]

—[illegible]

—Si la n[illegible]

En David [illegible] rigui [illegible]

[illegible] lencias [illegible] «Ell [illegible] pensava [illegible] seus ulls. May [illegible] blesa, ell may [illegible] sent d'en Nastassi[illegible] que faig [illegible] Tornarlo? No pot [illegible]

[illegible] ng pr[illegible] var de fer [illegible]raonar [illegible] David, volia co[illegible] el seu parer. [illegible] [illegible]n frem que [illegible] cap [illegible] [illegible] y que fes [illegible] que [illegible] mbles millor. Lo millor? [illegible] tenia cap idea de [illegible] que fos millor [illegible] no vaig dormir [illegible] Quan pensava [illegible] del meu [illegible]ge sentia una gran [illegible] havia [illegible] a tret de m[illegible] al [illegible] poguer [illegible] el pensament de qu[illegible] en David me mir[illegible] menys [illegible] perque [illegible] menys [illegible] —me [illegible] una gran [illegible]. [illegible] matina [illegible] determin[illegible], [illegible] ment, la meva [illegible] algunes [illegible] sen. Ben [illegible] rrecuita [illegible] al carrer [illegible] solt a d[illegible] el meu rellotge [illegible] pobre que [illegible].

IX

No [illegible] d'al[illegible] de casa per [illegible] lo que [illegible] cap a mi un [illegible] malve[illegible] descals, [illegible] que [illegible] havia vist [illegible] una [illegible] les finestres de [illegible] a tro-varlo y sense donar temps de tornar

[illegible]

[illegible]

[illegible]

—[illegible] — vaig [illegible] a [illegible] — [illegible] den [illegible]

En David [illegible] va [illegible] y's passà l respall [illegible] sobre l [illegible]

—Sí,—vaig [illegible] postura,—l'he donat. [illegible] un noiet menestorós y jo he pensat ab ell.

En David va deixar el respall sobre l pentinador.

—Ell el pot vendre,—vaig afegir,—y comprar quelcom de bó ab lo que li donguin, car penso que n treurà forsa.

Vaig callar.

A la fi.

—Ben fet,—digué en David.

[illegible] girantme [illegible] cambra d'[illegible] vaig [illegible].

—Per[illegible] si t demanen què hi has fet? [illegible]rogà [illegible]ntse.

—Oh[illegible] Dire que l he [illegible]—vaig [illegible] ab indiferencia.

Aquell dia no [illegible] res més del rellotge, però vaig compendre que tenia no solament l'aprobació d'en David [illegible] també, fins a cert punt, la seva [illegible] y la seva admiració.

V

[illegible] passar dos [illegible] sense que ninguns [illegible] del rellotge [illegible] meu pare [illegible] per petites questions [illegible] client y era ben lluny de [illegible] el rellotge y ni tant sols en mi. [illegible] treuremel del cap. L'[illegible] d'en David m havia consolat [illegible] de la meva perdua, y en grau [illegible] considera que ell també [illegible] me n havia parlat may mes. Una sola volta [illegible] remarcar que no esperava una tant [illegible] decis[illegible]o per part meva. Aixís donchs, el sacrifici m servia de ben poca cosa y la satisfacció personal que ell m'havia dut no era prou per recompensarme.

En mitg d'aquest neguit, veusaquí que apareix un dels meus companys, fill

[illegible] me[illegible]
[illegible], car la [illegible] a [illegible]
[illegible]
meu, [illegible]
rre[illegible]
cert.

[illegible]
el [illegible]
[illegible]
l'encontre [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
sta. [illegible]
y engu[illegible]
estaven [illegible]
merce del [illegible]
me'l torne [illegible]
[illegible] Per [illegible]
[illegible] de [illegible]
[illegible] que repr[illegible]
[illegible]

—Ja no l[illegible]
plicà el no[illegible]
plens de l[illegible]
prengue de [illegible]
n'això un[illegible] terrible [illegible]
l'he robat, car ningu [illegible]
regalar un rellotge d[illegible]

—Com se diu el te[illegible]

—El meu pare[illegible]

—Está bé, per[illegible] de [illegible]

—Ha sigut sold[illegible]

[illegible] elles y posa [illegible]

—[illegible] n a casa teva.

—[illegible] quedem que [illegible] meu [illegible] me l havieu [illegible] rellotge [illegible] es fa que re-[illegible] «Llatre, mes [illegible] mare tambe l [illegible] mare [illegible] tent ab gran [illegible] pot [illegible] que hagis de-[illegible]

[illegible] cap a casa [illegible] al fons [illegible] destruida [illegible] retirats era [illegible] musculos, ab pa-[illegible] un enrelxat [illegible] les galtes. La [illegible] vella que ell [illegible] que parpe-[illegible] el rostre tu-[illegible] portaven esti-[illegible] que 'ls [illegible]

[illegible] de la meva vi-[illegible] que m'escoltava [illegible] mirarme ab els [illegible]

—[illegible] originals, tant ma-[illegible] à a la ti ab una veu fosca. Ja us [illegible] que es una bella cosa pera gent [illegible]... Si Pietka no ha robat el rellotge entengueuvos ab ell. No tin-

[illegible]

[illegible] ext [illegible] a [illegible] pres [illegible] ha [illegible]ssat!

[illegible]

—[illegible] ja, [illegible] encar[illegible] cara [illegible] parla[illegible] neulo [illegible] podeu quedar.

—Prenlo, [illegible] el ruble, cridà la d[illegible] que deus haver perdut el sen[illegible] que fer el desmenjat quan n[illegible] ni un cèntim a la butxaca!.. Voldria saber de que serveix l'haver sigut soldat, donchs tant mateix

ets me [illegible] arrau [illegible] [illegible] vella. Ja que done el [illegible] [illegible] diner.

—Calla, [illegible] [illegible] [illegible] Qui ma[illegible] [illegible] [illegible] son [illegible] [illegible] estigas [illegible] [illegible]

[illegible] taula [illegible] [illegible] tornant [illegible]

—[illegible]

—[illegible] trag[illegible] [illegible] mi[illegible] [illegible] va [illegible] n[illegible] [illegible]

—[illegible]

[illegible]

VI

Entrar [illegible] na[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dorme [illegible]. Estaba [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] la [illegible] [illegible] en David. [illegible] [illegible] [illegible] la nieva [illegible] ama-gar el [illegible] [illegible] e [illegible] [illegible] ocu-pada [illegible] vaig [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] el matala del [illegible] por-tarlo darrera [illegible] a [illegible] vaig poguer an[illegible] [illegible] a n en David. [illegible] havia [illegible] a la vila, n[illegible] [illegible] [illegible] pensava que t[illegible] havia tret el m[illegible] [illegible] situat sota un [illegible] me [illegible] les tanques de [illegible] de [illegible].

[illegible] e al dintell de la porta.

Tant [illegible] que el rel[illegible] de les [illegible] de ver[illegible] [illegible] [illegible] e[illegible] [illegible]-parlo dintre la butxaca [illegible] tant [illegible] el meu

[illegible]rament [illegible] la meva desventura! En David [illegible] el seu somriure [illegible]

— [illegible] — va dir després [illegible] que jo no ho sabia que [illegible] el rellotje? [illegible] que l [illegible]

— [illegible] murmolar, domi[illegible] la meva [illegible], tasse[illegible]

[illegible] estalles.

— [illegible] bon llibre [illegible]

[illegible] aqueixes [illegible] vaig sen[illegible] aquesta [illegible]olta [illegible] en David me menyspreava [illegible]ament.

«[illegible] quedar [illegible] de[illegible]mostraré [illegible] pens[illegible] resolt, [illegible] dents de [illegible] vaig [illegible] vaig [illegible]ushka y [illegible] De primer en [illegible] jo que [illegible] en mil tros[illegible] llensaria [illegible] instant y després [illegible] a [illegible] me l prengué de les [illegible] a la nostre cam[illegible] en David estava llegint un [illegible] que acabava de ter.

llensar qualque [illegible] David y jo sospenguérem per[illegible] estudis y vàrem pendre [illegible] les nostres excursions per el camp. [illegible]vem tot el jorn asseguts a un rec[illegible] calcolant els mesos, les semanes [illegible], que ns separaven encara d'en Yegor y molt sovint demanàvem ah[illegible] podriem escriureli, quines mires se devien pendre per rèbrel festosament y com seria de dolsa y reposada la nostra vida quan ell fora entre nosaltres. En Yegor era arquitecte y després de molt parlar y fins discutir vàrem acordar que ell devia establirse a Moscou pera [illegible]xecarhi una gran escola popular. No cal pas dir que nosaltres dos seriem els seus primers deixeples... Y aixís no cal tampoch dir que el rellotje va fugir per complert de la nostra memoria y ab més motiu que [illegible] car en David tenia altres cabories, que haure d'explicar ben aviat.

Ab tot, el rellotje devia sorgir novament en la meva existencia.

VII

Un matí —acabant d'esmorzar, — me trobava assegut vora la finestra, somiant dolsament en la tornada del meu oncle Yegor. De sopte, com una explosió, caigué dintre la cambra la meva tia, Pulqueria Petrovna. Jo l'havia vista

excit[illegible]da-losa [illegible], [illegible] anar el seus brassos [illegible] banda a l'altre, però aquesta vegada semblava un huracà.

— Ja pots córrer a veure'l teu pare, va cridar. Es vergonyós que't comportis com un pillet! Ay pobret de tu, ja veuras quina una te n espera! En Nastassi ho ha descobert tot. Au, depressa! El teu pare t'esta esperant.

Sense atinar tant sols lo que volgués dir ab aquestes paraules vaig seguirla.

Bon punt entràrem al saló, vegi l meu pare, ab els cabells esburrifats, passejant nerviosament d'un extrem a l altre. Youshka, el nostre servidor, amarat de llàgrimes, s'estava dret arrepenjat contra la porta. Al fons de la cambra, amagat en un recó, hi havia el meu padri assegut en una cadira, ab els narins dilatats y els ulls brillants, traint una diabòlica satisfacció.

Vaig aproparme. El meu pare va girarse de cara a mi.

— Has sigut tu qui has donat el rellotje a Youshka? Digues!

Vaig mirar al servidor

— Respone! crida'l meu pare, picant de peus.

— Si, vaig contestar.

Bon punt pronunciat aquest monosí-

lab, vaig rebre una botetada afrosa, d'aquelles que deixaven satisfeta a la meva tia, car aixís ho demostrava per un soroll especialíssim que produia ab la gola, talment que estes assaborint una càlida glopada de the. La mirada del meu pare va fitarse ab duresa sobre el petit servidor.

— Y tu, poca-vergonya, com t'has atrevit a acceptar un rellotje regalat? cridà, estirantli els cabells d'una engrapada. Y com t'has atrevit, pillet mes que pillet, a anarlo a vendre desseguida a càl rellotjer?

Aixó era cert. Mes tart jo he sapigut que, ab tota ignocencia, Youshka havia portat el rellotje a cal rellotjer del vehinat El rellotjer va penjarlo a la finestra que li servia d'aparador. En Nastassi l'havia reconegut tot passant y després de comprarlo, l'havia tornat a casa nostra.

Ab tot, aquell tribunal de familia no va pas durar molt temps. El meu pare, qui ja's trobava cansat de cridar, tingué un fortíssim atach de tos, y tampoch era amich d'enrabiarse llarga estona.

— Estimat germà, va dir la meva tia, al compendre, ab mitja pena, que s'era esvaida la tempesta, no vulguis atormentarte mes No vulguis embrutirte les mans ab aquesta tutesa... Sabs que pots fer? Si el nostre estimat Nastassi hi

ve be, y per castigar l'ingr[illegible] fill, jo m'encarregaré d[illegible] així que ell s'ha revelat a[illegible] portament, indigne de [illegible]ortari[illegible] pàs de compendre el seu valor [illegible] teva jo l'donare a n'algú qui n[illegible] pas de remerciar de tot bon cor la t[illegible] bontat.

— Qui es aquet? demanà el m[illegible] pare.

— Es en Chrysanph Noukitch, va respondre la meva tia boy dubt[illegible]

— Chrysashka? va interr[illegible]gar el meu pare, y afegi després fent un signe ab la mà Tant se m'en dona. Per m[illegible] ja l pots tirar al foch si vols!

Va cordarse els botons del vestit y va sortir tossint ab violencia.

— Y vos, estimat parent, ho trobue bé?

— Si sí, per mi be del tot, va respondre el meu oncle.

Tot el temps de l'interrogatori, no s'havia bellugat per res, deixant o[illegible] de tant en tant alguna paraula curta y ininteligible, mentres se fretava silenciosament les punxes dels dits y fitava el seus ulls de guilla tan aviat sobre meu, com sobre el meu pare y o el petit servidor. Era evident que l'escen[illegible] l divertia.

Les paraules de la meva tia varen afligirme fins al fons de l'ànima. Y aixo

[illegible] no per la pèrdua del rellotge, car ja no [illegible] dona a [illegible] valer, sinó perque avorria a mort a n aquell que pensaba regalarlo la meva tia. En [illegible]anph Noukitch, era un estudiant de teologia, ben plantat, però mince y doneta, que molt sovint venia a casa. Deu sab perqué, la meva tia deia que era per procurar per nosaltres, els nois, pero això de-venia impossible, car ell no sabia res ni sisquera d'ell mateix, donchs res havia estudiat, y a mes tenia l'aire bestia y pansit, de caball de cotxe de lloguer. Y tantmateix hi tenia una molt curiosa semblansa ab un caball. Per contes de caminar com l'altre gent, ell piafava, y per contes de riure, renillava ab l'ample boca oberta. Tenia la cara llarga y estreta, de galtes grosses y aplanades, y el seu cos expandia una forta olor de carn crua. La meva tia, que no feia gaire cas de la capacitat intelectual, el presentava com a model de cavallers y el trobava bo com un àngel. Tenia la mania de cluscar el front dels nois, picant ab l'extrem dels seus dits armats de fortes ungles (a mi m ho havia fet quan era més petit), y d'exclamar fingint una gran sorpresa: «Oh, com ressona el teu cap! Això vol dir que es buit!» .. Y aquet mala-bestia lora el que tindria el meu rellotje! «No! de cap de les maneres, pensaba: costi el que costi això no serà!»

[illegible] san [illegible], sentint [illegible] galta, [illegible] y ab el [illegible] l'amargor [illegible] que aquell [illegible] el [illegible] el [illegible] robat [illegible] que la meva [illegible] donéss.

VIII

[illegible] en [illegible] aquell mes era fóra de la vila y pensava que [illegible] no podria venir a casa [illegible]. Així podia aprofitar la nit. La meva [illegible] no tancava may ab clau la porta de la seva cambra, y es ben dir en tota la casa no hi havia cap clau que anés be dintre'l seu pany. Però, ahont deuria amagar el rellotge? Tota la tarde va guardarlo en el fons d'una butxaca d'ahont el treya sovint pera admirarlo ab detencio, però arribant la nit, ahont l'amagaria? Aixo es lo que jo havia de descobrir.

La meva impaciencia devingue tant forta que vaig entrar en un estat febros. Passava enguníes, temors, pero la meva

alegria y el meu valor augmentaven á mida que s'acostava l'hora de cometre el meu crim tant premeditat. Corprés d'una gran ira, jo, movia la testa, arrugava les celles y mormolava per mi meteix, entre dents. «Ja vindrà la meva!» Me sentia dolent, ab ganes de fer mal, perillós. Hauria volgut que algú m'hagués faltat en qualque ínfima cosa, per poguer donarme el gust d'insultarlo y móureuli rahons. Procurava no toparme ab en David. Ningú, ni tant sols ell, devia tenir el més petit coneixement d'axó que jo anava a fer. Me deya valerosament: «M'arriscaré tot sol y tot sol esperaré la responsabilitat que pugui venirme del meu acte»

Lentament va lliscar el jorn, després la vetlla. Per fi arribà la nit sense que jo hagués deixat entreveure res del meu projecte. Restava assegut al meu lloch de sempre, inmóvil, sense provar de móurem. Estava dominat per una sola idea que no m'abandonava ni un moment. Després de sopar, al meu pare que, com ja he explicat, no era pas home per guardar llarg temps les situacions violentes y remordint-li potser l'haver bofetejat a un noy qui ja tenia setze anys, va parlarme molt afectuós, peró ni tant sols vaig respondre a les seves bones paraules y, no per rancunia, com degué pensar, sino per por de perdre de

[illegible] gens [illegible] ca el [illegible] sits y [illegible] reso- [illegible] al [illegible] encar els [illegible] ten [illegible] de dor [illegible] encare que [illegible] colgarme [illegible]. Vaig [illegible] dia [illegible] no [illegible] gués atin [illegible] que devia usar per obtenir [illegible] y encar era l hora qu [illegible] per ahont devia comen [illegible] esperar que tota la casa fos [illegible] u [illegible] profond repós y una [illegible]. Solsament havia servat [illegible] la de deixarme ca[illegible]. La cambra de la me[illegible] primer pis per arrivarhi, dev[illegible] el menjador, l'entrada, enfilar[illegible] l'escala y emprendre un curt p[illegible] la porta era a m[illegible] dreta. Hauria estat per demés el proveirme d'una candela o d'un fanalet, car en un recó de la cambra de la meva tia cremava constantment una xinxeta de nit, polssosa, pàlida, devant l'imatge d'un sant. Jo això ho coneixia prou be. la llantieta faria prou claror perque o pogués entreveure els objectes. Vaig estar molt temps inmòvil, colgat, ab els

[illegible] esperant [illegible] ab
[illegible] fer [illegible] me
[illegible] les ore-
[illegible] Jo
[illegible] esperant Com si un mal
esperit [illegible]ngues alegria en les meves
en[illegible] les hores lliscaven una darrera
l'altre [illegible]ibles, y la quietut no aca-
ba d[illegible]

IX

Me [illegible] a que may en David
[illegible] havia [illegible] tant tart. En David,
el [illegible] no parava d'enrahio-
narme [illegible] hi havia hagut tant de tràn-
gol à la casa, tant d'anar y venir, remo-
res, parlar y neguitejarse fins a una
hora tant alta De que debien parlar?
No tenien tot el jorn per dirse les seves
coses? A la fi varen extingirse les re-
mors dintre la casa, però llavors al defó-
ra un gos va comensar a bordar, un
[illegible] passava cantant per el carrer
una porta d'un jardí, empesa ben segur
per una ventada, va grinyolar girant
sobre les frontisses, va passar una ca-
rreta de rodes ressonantes, mal untades,
y vaig sentir com s'allunyava traquete-
jant inacabablement. Ab tot, aquets
sorolls exteriors no m'exasperaven, en-
car servien d'entreteniment per la me-
va atenció, concentrada sobre el ma-

[illegible] , ac[illegible] [illegible] al [illegible] [illegible] sgra[illegible] [illegible] laci[illegible] [illegible] a [illegible] adormi[illegible] Però [illegible] un altre [illegible] llarguda dolsa [illegible] sim cobrint a [illegible] de les parets. No [illegible] teixa imagina[illegible] tota sa plenitut [illegible] casa [illegible] terrible silenci.

Havia arrivat l'hora [illegible] vaig llensar les robe[illegible] y vaig saltar sobre[illegible] peus a terra .. Primer [illegible] un altre. Lliscava le[illegible] sladre. Sentia una sensa[illegible] rament cada volta que [illegible] peus s'apoyaven sobre la [illegible] axò? Qui es que fà aque[illegible] que algú serri o esgarra[illegible] alguna [illegible] Potser es la meva tres[illegible] Escol[illegible] atentament. Les dents me tremo[illegible] ulls me ploren ab abundo[illegible] No es re[illegible] no es res .. Torno a caminar furtiva-ment. Es negra nit [illegible] se ahon[illegible] poso els peus. De sopte, em[illegible] una cadira. Uf! quin ensen[illegible] quin cop mes terrible m'he donat [illegible] Res-

[illegible] mourem. [illegible] algu? Va, va, [illegible] pel tros y es [illegible]. En aquet moment [illegible] violent floreix [illegible] sento ab forses [illegible] mal'etes del mon. [illegible] Per tu atravesso [illegible] a les pulpentes trobo la [illegible] obrirla d'una [illegible] lada, les [illegible] gran. Pujo l'escala [illegible]. Ay! un [illegible] de fusta [illegible] pes ple de [illegible] dono [illegible] sa iguer si [illegible]. Arribo a la segona porta y [illegible] ab la mà. S'obra dolsament [illegible], com si algu m'hagues [illegible] la mer[illegible] d'entrar[illegible] [illegible] passadis.

En l'altre, vora l sostre hi ha una finestreta [illegible] iluissions inde[illegible] de la nit passan [illegible] gament a travers dels vidres. Ab aquesta [illegible] y melangiosa claror [illegible] una de les nostres serventes ajeguda sobre una cadira de feltre que li serveix de llit. Les seves mans creua[illegible] reposen sobre els cabells destrenats. Dorm [illegible]ndament y respira ab forsa. Darrera el seu cap s'obra la porta fatal. Qui l'ha oberta? No ho se pas. Passant sigilosament entro en la cambra de la meva tia. A un recó crema vacilant la xinxeta de nit; a un altre el llit [illegible]

en la penombra. La meva tia, que reposadament ab el rostre girat de cara a mi. Dorm ab placidesa [illegible] morta sense alenar. La llantia pàlida tremola melangiosament ajudada per lo oreig gelat que voleya en la cambra. Ombres grosses y indecises vaguen per les parets negroses y sobre el rostre blamat de la meva tia.

Vetaquí el rellotge. Penja aplomat de la paret del fons retingut per una agulla clavada en un coixinet brodat. Oh quina sort! Ja es meu, fora por!.. Però d'ahont ve aquet soroll de passos aprop meu? No, no es res! El cor me bat ardidament. Avanso un peu. Oh, que es aix ? Quelcom rodó y amorós acaba de passar fregantme els genolls! Estich a punt de cridar y caure a terra defallit. Miro al entorn y veig el gat de casa, gros, corpulent, que erissa el pel del dors y alsa la cua esburrifada. D'un bot se planta sobre'l llit, s's cargola dolsament, sense miolar. Té l'aire reposat d'un juige y fita sobre meu els seus ulls d'or. El crido ab compte, cuidant de no fer soroll, y amoixantlo ab una mà, extench l'altre sobre la testa de la meva tia y agafo el rellotge. De sopte, la meva tia obre els ulls ensonyats. Oh! que passarà?... Però els seus parpres tornan a tancarse desseguida y el seu cap que s'havia alsat un moment, cau altre volta sobre el coixí,

menes mor[illegible] inoblidables.

Cinch minuts mes tart entrava de retorn a la meva cambra y colgat dintre'l llit, agafava estretament el rellotge entre les mans. Havia retornat lliscant lleuger com una ploma. Decididament, era un malfactor. Estich anelant de [illegible] tremolor de satisfacció. Casibé sento [illegible] impulsos de desvetllar a n en [illegible] per contarli tot. Y per comptes [illegible] — oh cosa extraordinaria! — m'adormo profondament.

[illegible] molt temps després, tornava a obrir els ulls, clarejava. Per sort, encara ningú era llevat. Salto ardidament fora del llit, desvetllo en David y li faig un llarch reconte de la meva nocturna expedició. Ell escolta atentament les meves paraules y després somriu.

—Sabs que s'ha de fer ara? diu a la fi. Havem d'amagar sota terra aquet maleit rellotge: es l'unica manera de poguersen desfer.

Aquesta idea m'es en extrèm plaenta. En un tancar y obrir d'ulls ens vestim y correm cap el jardí, situat als derreres de la casa. Un cop allí, servintnos d'un ganivet que te en David, furguem a correcuita un sot profond al peu d'una pomera, y hi llensem per sempre mes l'odiós present del meu padri. Ademes,

[illegible] estich segur de que [illegible] Nau-[illegible] Hourà. Tapem el [illegible] om-plintlo de terra, l'atapaim [illegible] peus y [illegible] mulèm l'enrenou cob[illegible] tros-sos de pedra l'indret del [illegible], [illegible] de la nostra aventura [illegible] a casa sense esser vistos de ningú, an-nèm a colgarnos dintre l llit [illegible] mim. Oh quin delitós y [illegible] miar!...

Podeu pensar l'enrenou que va al-sarse quan al volguer la meva tia repen-dre'l rellotge, va trobar que havia fug t.

—Es precis escorcollarho tot de dalt a baix, cridava exasperada El rellotje ha sigut robat ab un atreviment may vist.

En David y jo, estavem sobreposats a tot lo que pogués esdevenir Jo tenia por de que la nostra precaució se n'anés a rodar. Però, sortosament, no va pas-sar res.

El meu pare de primer moment va enrabiarse en gran manera y fins va parlar d'anar a denunciar el fet a la po-licia Però lo esdevingut la vetlla del dia avans va ferlo dubitar y a la fi, ab gran esglai de la meva tia, va dirigirse a n'ella, en comptes d'interrogarnos a n'en David y a ne mi:

—Ja arriva a ser carregós que un tros de rellotje mogui tants escàndols, Pul-quèria Petrovna, digué cridant. Jo't de-

mano per [illegible] que [illegible] parlem mes. Dius que [illegible] pas fugit tot sol. Ni le facil. De lo que ab motiu d'aixo pugui dir en Na[illegible] ne faig tant de cas com d'un bri de palla. No faltaría mes sino que are jo m hagues d'enrabiar per una cosa seva. Fesme, donchs, la mercé de no parlarmen may mes.

Rebotint la porta, el meu pare va sortir de la cambra per anar a tancarse en el seu despatx. Ni en David ni jo poguerem compendre el veritable sentit de les seves paraules, però mes tart varem saber que el meu pare estava forsa descontent del meu padri, car li havía fer perdre un bon negoci. La meva tia prou hauria volgut desfogar el seu despit, però no va trobar ab qui. Tota la seva ràbia impotent va reduirse a amenassarme ab el puny mentres cridava

—Lladre! Mes que lladre! Poca-vergonya! Lladre!

Decididament, ella no tenia pas cap dupte sobres qui hauria sigut el lladregot.

X

El meu pare havia tingut molt temps una bona amistat ab un funcionari retirat qui's deya Latkin. Aquet era petit d'estatura y coixejava una mica. Era un ser miserable, piruch, extravagant, un

d'aquets que son, segons diu el poble, deixats de la mà de Deu. Igual que'l meu pare y que en Nastassi, era agent de negocis. No tenia tracte, al parlar se li enredaven les idees de tant confondre l'expressió, no tenia gota de confiansa en si mateix, y sent aixís y no poguent llensarse a obrar lliurement, comptava ab tot y per tot ab el meu pare. La seva escritura era confosa y embrollada talment que les paraules s'enfilessin les unes ab les altres. Coneixia totes menes d'usos y costums, tots els recons y reconets del codich y tots els secrets tecnics del vocabulari juridich y administratiu. Concertat ab el meu pare emprenían abdos continuats negocis, partintse les pèrdues y les ganancies. Semblava que res del mon hauria pogut trencar la seva associació y amistat. Y ab tot aquet somni va esvairse un jorn, casi que per sempre mes. Una discussió fou la que va deslligar d'una manera fatal la seva vella associació. Si en Latkin no hagués fet res més que perjudicar materialment al meu pare, ben segur que aquet no haguera guardat per ell, altre mena d'odi que'l que sentia per en Nastassi, y fins potser ni a això hagués arrivat. Però en Latkin, baix l'influencia de qui sab quin secret sentiment d'enveja, o de rabia, o qui sab si per un excès excrupulòs, havia «denunciat» el meu pare a un rich client

d'abdós, qui era com... ...nt, y havia fet que obris els ulls ... propòsit d'una empresa que devía rendir un molt crescut y profitós guany al meu pare. Y encar que la seva perdua fos important no sigué pas per la pura questió dels diners per lo que el meu pare s'irritá en gran manera contra d'ell. Fou per la traició, car no pogué perdonarli ni un punt la seva perfidia

«Veusaqui que aquet bon home no 'ns havia pas mostrat la seva bondat fins are», no parava d'exclamar el meu pare, tremolant de cap a peus, empés per la ràbia, y fent sorollar les dents, talment que hagués tingut febre. Jo me trobava dintre la cambra y aixís vaig ser testimoni d'aquesta escena.—«Molt bé! D'are endevant tot es acabat entre nosaltres. Vos no posareu els p... us a casa meva y jo per la meva part tampoch entraré en la vostra. Teniu la conciencia massa fina per venir ab nosaltres, y es precis que'ns separém, peró vos adverteixo que siguent com sou, viureu mes pobre que una rata». Prou en Latkin va suplicar, prou va humiliarse, encorvantse fins a tocar a terra, prou volgué explicar els motius que havia tingut «Considereu, mormolava ab por, que no he pas obrat, mogut per l'interés, car jo mateix m'he segat l'herba sota'ls peus». Tot fou en va.

El meu pare va restar inexorable. En

Latkin ja no va [illegible] nostra y y semblà que la [illegible] va de fer complir el darrer [illegible] u pare. Poch temps desp[illegible] de la ruptura esdevinguda alguns me[illegible] avans [illegible] comensament d'aquet con[illegible] la dòna d'en Latkin va morir d'una llarga malalt[illegible] en un sol día, la seva segona filla, qui to just tenia tres anys, devingué sorda y muda després d'un gran esglay, car un aixàm d'abelles s'era posat sobre el seu cap. El mateix Latkin, tingué un atach de feridura y aixís caigué de sobte en la miseria més desvalguda y afrosa. Tant, que semblava mentida com podia arrivar a mantenirse. Habitaba una mitg enrunada cabana, als afores de la vila; Raïssa, la seva filla gran, qui vivía ab ell, cuidava de les pobríssimes feines de la casa.

XI

Mentres l'amistat del seu pare ab el meu va durar, Raïssa era constantment a casa nostre; sovint passava els dies devora la meva tia, cosint y filant ab sos hermosos dits, llarchs y àgils. Era alta y esbelta, ab dolsos ulls, negres y intelligents y el rostre mince y pàlit. Parlava molt poch, però ab un gran sentit, ab veu harmoniosa, obrint apenes els llavis. Quan somreia—y els seus somriures eren escassos y breus—mostrava les dents

[illegible] com un [illegible] d'at-[illegible] la gen-[illegible] acompanyat d'un [illegible] dit, quan [illegible] serena-ment [illegible] pla [illegible] tenia l'ha-[illegible] mans asso-[illegible] qualsevulga [illegible] mans, fos [illegible] una agulla [illegible] passar un [illegible] en els [illegible] movi-ments [illegible] ble y graciosa, [illegible] d'en-[illegible] Raissa, però nosaltres l'[illegible] en *Llavi-Negre*, car tenia sobre'l llavi superior una gentilíssima taca de [illegible] un pich negre y em-porprat [illegible] que hagués menjat mo-res madures. Y això, per contes de des-figurarla li donava un suau encis. Tenia un any més que en David. Jo sentia per ella un gran respecte, però ella parlava molt poch ab mi. Ben al revés. Raissa y David tenian una profonda amistat, més forta que la que sol existir entre nois de la mateixa etat. Passaven llargues hores ditxoses sense dirse ni un mot. Jo no he trovat may una noia com ella. Posseia un aire que revelava la concentració de la voluntat y l'energia, y a més quelcom de singularment bó, melancòlich y dols. Despres de les baralles hagudes entre les nostres famílies, la veia de molt tart en tart, car el meu pare, ab una gran dure-

a, ens havia promés d'anar a casa en Latkin y ella per la seva part tampoch venia a casa nostra. Alguna volta la trobàvem per el carrer o a la església, y llavors, Llavi-Negre me produia una forta impresió, en la que jo l'admirava molt mes que no pas la compadia. Portava la seva disort ab molt coratge. «Es una poca cosa» digué un jorn en Noukitch parlant d'ella. Peró certament, era ben digne de compassió. La seva fisonomia prengué, mica a mica, una expressió de inquietut y desconsol. Els seus ulls varen enclotarse melangiosament, car el pes de la seva desgracia era massa fort per la seva feblesa. En David la veia molt més sovint que jo y fins anava a casa seva. Per això el meu pare l'havia menassat, peró sabia prou be que sobre aquet punt en David no cediria pas. De temps en temps Raissa compareixia vora a casa nostre, talment que passejés. Ab això coneixia que era arribada l'hora de entreveures ab en David. Llur conversa, que algunes voltes podia escoltar, girava sempre entorn del mateix objecte. Raissa feia sapiguer al seu amich les noves miseries que l'aclofaven y demanava consell a n en David. Jo estava convensut de que en David ho remouria tot per ajudarla, y tenia la seguretat de que un cop arrivats a l'edat del matrimoni, res del mon podria deturar la seva unió.

XII

Va arrivar el mes de Juny. El pare d'en David encar no era vingut y nosaltres no rebiem cap mes lletra seva. Se deia que la paràlisis d'en Latkin s'agravava, que a casa seva morien de fam y no trigaria molt temps a enfonsarse la seva cabana ruinosa. En David s'era tornat sorrut, malhumorat, buscarahons; sovint, desapareixia y Raissa ja no venia a passejar devora casa. Passant un jorn prop de la pomera que ja conexeu, vaig esguardar, com de costum, vers el seu indret. Totseguit vaig veure que la terra que tapava nostre tresor, havia sigut remoguda. Are, hi havia un pilonet de terra allà ahont hi havia hagut un clot, y els vidres d'ampolla, els trossos de pedres y teules que nosaltres hi haviem deixat, eren mudats de lloch y esgarriats. «Que es això? vaig pensar. Hauràn descovert nostre secret y desenterrat el rellotge?» Però qui fòra d'en David, podria fer això? Qui hauria pogut sapiguer que el rellotge era a n'allà?.. Vaig volguer sapiguer la veritat. L'endemà, llevat a trench d'auba y proveit d'un ganivet, vaig anar al jardí. Al peu de la pomera vaig cavar un sot y un cop prou enfondit vaig enfonsarhi la mà. El rellotge havia desaparescut, l havien robat!

Tornàm [illegible]
[illegible] Dolors [illegible]
[illegible] en David [illegible]
[illegible] a la [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] donat [illegible]
[illegible] l'ha pr[illegible] d'amagat [illegible]
[illegible] tenir [illegible]
[illegible]
[illegible] de les mans [illegible]
[illegible] ignat al ma[illegible]
[illegible] seria a n en [illegible]
que no se n'adonà [illegible] la meva tr[illegible]
vaig ferli saber. Ab [illegible] irritació
vaig parlarli del menyspreu que sentia envers aquells que, tenint un amich y comprenent això que hi ha de sagrat en aquet sentiment que se'n diu amistat, no senten vergonya de ser traidors. Jo deia tot això somrient irònicament, però ni les meves paraules ni el meu somriure produien efecte sobre en David. A la fi no vaig poguer mes. Vaig demanarli si creia que'l rellotge, despres de ser entre, havia continuat marcant les hores, o si, al contrari, s'ha 'a parat desseguida

—Com vols que ho sàpiga?—va respondre en David.—Ves ab que surts, are!

XIII

Un dia vaig tornar á casa, passant per un carrer que seguia sempre, car en ell hi estava l'hotel Noukitch. Evidentment aquell jorn el destí enmenava els meus passos, car passant vora la finestra oberta d'una taverna, vaig sentir, molt clarament, la veu d'un dels nostres criados anomenat Vasili qui, segons costum, s'havia aturat allà per fer la copa. Parlava á grans crits, y el meu nom y el d'en David sorgien molt sovint entre les seves paraules.

—Ja 'us dich que era una gran pensada, mira en Vasili. L'havien enterrat. Tots dos son uns grans xicots, sobretot en David. Un matí, a punta de dia, m'havia llevat y desde la finestra de la meva cambra esguardava el jardí. De sopte veig als dos nois cavant un sot al peu de la pomera, en ell hi colguen el rellotge, ab un gran compte, talment que fos una criatura morta al bressol. Després, tapen el clot, dissimulen l'enrenou de la terra y fugen a correcuita.

—Y que has fet tu, Vasili? va demanarli un que devia ser el seu interlocutor. Has desenterrat el rellotge?

—Ben net que sí. Jo 'l tinch dintre 'l bagul pero no 'l trech may. Hi han hagut masses rahons á causa de resultes de la seva desaparició. Fou en David qui l

p[illegible] la sc[illegible]

[illegible]

[illegible] apàs de [illegible] el [illegible] e amaga[illegible] a la v[illegible] del [illegible] Ben segur que alg[illegible] com [illegible] o sino me l[illegible] partida de cartes.

[illegible] piguer res mes vaig corr[illegible] David.

—Oh [illegible], [illegible] perdónam Jo [illegible] tu Jo t'he espiat [illegible] oh perdónam!

—[illegible] en David.

—[illegible] que ha[illegible] desenterrat [illegible]

—[illegible]?

—Oh si [illegible] que tu l'havies pres pera ajudar al [illegible] amichs, però are ja se qui ha [illegible] ha sigut en Vasili.

Vaig contarli [illegible] per punt lo que acabava d'oir. Axis que vaig haver parlat, en David furiós, clogué els punys de ràbia.

—Això no quedara pas aixis!—exclamà a la fi. Oh! s'ha atrevit a agafar una cosa que no es seva! Espèram un moment, vuy ferte veure de quina manera tracto als lladres.

Varen cridarnos pera anar a taula. No

parlàrem res mes del rellotge. Però havent menjat, en David va cridar a n'en Vasili y li ordenà que'ns seguis al jardi. La testa d'en Vasili sobressortia per damunt del cap d'en David.

—Vasili Terentef, digué en David severament, bon punt arrivàrem al peu de la pomera, tú has agafat, fa sis setmanes, el rellotge qui era enterrat aqui. Tú no tenies cap dret de ferho. El rellotge no era pas teu. Tórnal desseguida!

En Vasili, volguent negar, mormolà alguns mots.

—Y si no l volgués tornar?—digué a la fi altivament.

—Ens batrem ab tú l'un darrera l'altre.

En Vasili somrigué.

—Vosaltres barallarvos ab mi? Dos senyorets ab un criat?

En David engrapà a n'en Vasili per el mitg del cos.

—No vuy pas dir una lluita a cop de puny, una lluita de trinxeraires, bramolà. Escoltam be. Tú tindràs un ganivet, jo un altre. Veurèm qui serà'l mes fort. Alexis, continuà imperiosament, vesme a cercar el meu ganivet, aquell ample, qui te'l mànech d os. El trobaràs sobre la taula. L'altre'l tinch a la butxaca.

En Vasili tingué por. Estava convensut de que en David l'estriparia.

—David Yegorytch, va suplicar caient

d[illegible] era
un[illegible] [illegible]
nar[illegible]
En [illegible]
pres ret[illegible] [illegible]
llotge. [illegible]
David [illegible] anar[illegible]
ta de casa, [illegible]
«M he escapat a [illegible]

Tornàrem [illegible]
David posa l rellot[illegible]
gà els brass[illegible]
esclatà a riure. Jo no vaig [illegible] bar [illegible]
llor que posarme a riure tambe.

—Qualsevol diria, feu en [illegible]
may podrèm desfernos del [illegible]
sitivament, deu estar encantat [illegible] em
are?

—Que fem?—vaig [illegible] —sense sa-
piguer tampoch quin partit deviem pen-
dre.

—Potser que l tornes[illegible]m a enterrar?
vaig proposar. Potser que l [illegible]res[illegible]m al
foch?.. Y si l donàvem a n en Latkin?

—No, res d'aixo, resp[illegible] en David.
Vetaqui el meu pensament. [illegible] ha un
comité de socors que s'ha [illegible] per
els incendis de Kassimo[illegible] tetes les
cases y les esglesies [illegible]
per un incendi. Dit com[illegible]
cions, no solsament diners [illegible]
Nosaltres donarèm aq[illegible]

—[illegible] dels [illegible] [illegible] [illegible] desgracia[illegible].

—[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]... En-[illegible] al [illegible].

Varem [illegible] [illegible] una lletra que [illegible] acompanyar [illegible] donació. Mentre [illegible] estàvem [illegible] sobre la taula [illegible] per [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sentirem [illegible] s'obria la porta [illegible] [illegible] el nostre [illegible] al alçar la [illegible] [illegible] obrí la porta [illegible] el meu pare, en [illegible] de camisa, [illegible] corbata [illegible] [illegible] ab un bàt[illegible] de nit, en [illegible]kitch, en Vasili, [illegible], el cuiner Agapit y un altre [illegible] entraven dintre la cambra, sorollosament. En Vasili ens havia trahit.

—Pillets! poques [illegible]!—cridava el meu pare fora de sí.—Per fi us he atrapat.

Y veient el rellotge en les mans d'en David:

—Porta això! Dóna'm el rellotge de[illegible]! bramola.

Per tota resposta, en David, d'un [illegible] saltà per la finestra y's deixà caure al [illegible]. Seguint l'[illegible] tot de fer això que ell feya, vaig [illegible]lo precipitadament.

—[illegible]!—cridaren tot[illegible].

[illegible] [illegible] [illegible]ment en [illegible] [illegible] [illegible]lo d'ap[illegible]

dar[illegible] una [illegible] y corr[illegible]isse[illegible]ntose.

XIV

Corriem, [illegible]em. Al [illegible] pas, la gent s'aturava, mirant astoradament. En David feya voltar el rellotge sobre el seu cap, saltant com una cabra montesa. Jo l seguía, imitant els seus moviments y cuidant de no perdrel de vista ni tant sols un moment.

—Cap ahont? vaig cridar al veurel entafurantse per un carreró.

—Cap a l'Oka! va respondre. Vull tirarlo a l aigua.

—Agafeulse! agafeulse! bramulaven els nostres perseguidors, mes nosaltres corriem sense perill, car portavem una bona ventatge. Totseguit varem sentir la frescor de les riberes del riu, qui no era pas gaire llunya, y ben prompte vegerem el pont de fusta sobre del que reposava una llarga filera de camions. Un centinella ocupava l entrada del pont, portant un llansa (els soldats encare anaven armats de llanses en aquell temps). En David, va passar d esquitllentes devant del soldat, qui provant de ferlo caure ab el pal de la seva arma, ferí un badell que casualment atravessava el pont. Passat aquell perill, en David salta dintre'l pont, llensant un crit triomfal. Una

cosa vaga blanca y bla...sa rodola per l'espay y desapareix de sobte. Es el rellotge de plata y la cinta blava ab la que en Vasili l'havia lligat. Abdós, s'enfonsaren en l'aigua. Però tot seguit esdevè un espectacle esgarrifós. Les cames d'en David salten, s'aixequen enlaire, tot el seu cos se remou, els ...us brassos s'extenen part de sobre'l cap, els seus vestits voleien al vent tot ell descriu un corva lleugera, en l'espai, talment les granotes al capbussarse dintre un pelach, y desapareix darrera la barana del pont. Després, tant sols va oirse un clapoteig nirviós a dintre l'aigua.

M es del tot impossible contarvos lo que en aquell moment vaig sentir. Me trobava a poques passes d'en David, llavors que va llensarse ... la barana, però, ab tot no vaig fe... un crit. Vaig restar esglaiats sense esma, inmóvil. La gentada que'ns seguia va conseguirme, llensantme d'aquí y d'allà. En mitg d'una gran confusió dels sentits vaig reconèixer una munió de persones que m'enrondaven, entre elles en Tromfinitch. El soldat havia abandonat el seu lloch, els camions se removien ab pressa. Després un cop terrible caigué sobre la meva espatlla y vaig perdre el coneixement.

Al retornarme, no veient ningú al meu costat, vaig apropar-me a la barana,

mes [illegible] a llensar [illegible] una [illegible] aire [illegible] via [illegible] que [illegible] la [illegible] ta, de cara al sol [illegible] pera extraure alguna cosa [illegible] l'aigua. Era un cos prim, llarc [illegible] negros, que de prompte va [illegible] una maleta o un sach, pero [illegible] d'esguardarlo ab detenció vaig descubrir que era en David. Vaig llensar un gran crit y vaig corre cap a la barca, obrintme pas ab els colzes, per entre la gent, desprès, vaig aturarme, sense gosar mòurem ni parlar. Al voltant de la barca vegi el nostre criat Agapit, el cuiner, en Noukitch, en Youska y en Vasili. L'home qui sostenia el cos de'n David per les aixelles, l'arrocegà dolsament, deixantlo estès sobre la ribera enllotada. En David tenia el rostre tapat per les seves mans, talment que l'hagués volgut amagar de les mirades curioses. Restava inmòvil, el pit inflat, les cames xopes y allargades, les galtes d'un color verdós, els ulls intensament blanchs, y els cabells regalant d'aigua. L'home qui l tragué de l'aigua, contava de la manera com l havia arrencat de la corrent, a riscos de ser arrocegats tots dos per la empenta de l'aigua. Varen posarlo sobre una llitera y, desprès d'una

[illegible] nostr[illegible]
[illegible]

[illegible] una llarga [illegible] sense d[illegible] de [illegible] l'hauria pogut [illegible] per [illegible] sense'l tebro-[illegible] que li feien frisar els llavis [illegible] devora el llit vetllant [illegible] tots els seus moviments. Una [illegible] els ulls fadigats.

—David, [illegible] ab tendresa, perque t has llensat al [illegible]?

Els seus llavis tremolaven lívits y tot el seu cos inflat y febrós s'extremia angoxosament.

—Perque ho has fet?—vaig repetir,—perque t has llensat a l aigua?

—Llensat a l aigua! mormolà ab tristor. No m hi he pas llensat. He perdut l'equilibri. Si hagués sabut nedar, no m'hi hauria pensat gens per llensarmi. Vuy apéndren de nedar.

En aquet punt, entrà el meu pare y ab aire seriós:

—Ja pots prepararte, me digué, a rebre'l teu càstich.

Despres, acostantse al llit ahont en David jeia:

—A Siberia, afegí, a les presons, sota terra, hi ha molta gent que es menys culpable y criminal que tú... Que pensaves fer? Suicidarte, robar el rellot-

ge o[illegible] senz, larr[illegible] na [illegible] ser Parí[illegible]

—Nom voli[illegible] mai robar el re[illegible] tut en Dav[illegible] a[illegible] aca[illegible] dir la v[illegible] a[illegible] si a[illegible] a [illegible]idats y preso[illegible] que[illegible] r[illegible] que nosaltre[illegible]. [illegible] vo[illegible]?

El meu pare [illegible] de sopre[illegible] reculà [illegible] signant e ab esgar va[illegible] la [illegible]bra

En [illegible] va probar o[illegible], me [illegible] pogue

—La co[illegible]nt m ha[illegible] de les pilastres de[illegible] estar ferit

Va callar y m es[illegible] [illegible]na Després de so[illegible]e

—Y Raissa? L has [illegible] nar me ab an[illegible]ietat.

—No . per calia [illegible] [illegible] devora el pont una [illegible] que duia mocador groch [illegible] ment era ella

—L has tornat a veure desprès?

—Després? Oh! ja n[illegible], mes tu acabaves de caure.

En David va provar de donarme [illegible] mà.

—Estimat company, [illegible] ves depressa, digali que soch sa[illegible] a[illegible] qu es[illegible]

[illegible]ri de perill, qu[illegible] é a veurela!

En el seu [illegible] de cabells esburrifats, ara [illegible] una de les expre[illegible] Agafar la gorra, vaig s[illegible]

*

Devant la [illegible] la[illegible] havia un petit [illegible] per una valla destrossada [illegible] a-rrament espinere[illegible] y [illegible]tigues. Vaig tras-passar la valla per un forat [illegible] que la no tenia porta ni tanca de fusta, y vegí a Raissa, asseguda a la entrada de la [illegible]na, abatuda, ab el[illegible] ant[illegible] els genolls, y la testa [illegible] per les man[illegible] pà[illegible] guardava vagament [illegible] la llunyania de [illegible] seva germana mu[illegible] vin[illegible] y devant [illegible] na, habill[illegible]ment, ab les [illegible] curtes y les [illegible] c[illegible] vell [illegible]

Al sent[illegible] gi[illegible] rregue [illegible] a t[illegible] dej[illegible] sam[illegible] que n[illegible] l'havia [illegible] a ca [illegible] El seu [illegible] vermel[illegible], la seva b[illegible] negada, [illegible] semse[illegible] el[illegible] cabells es[illegible]

[illegible] testa y fixà sobre [illegible] Després, [illegible] les espatlles [illegible] seus llavis [illegible] una [illegible] El seu pit s'elevà lentament. Llavors feu un crit

—En [illegible] vid sal-vat!

Recullint tota l'energia, s'alsà dessesperada y sortí de la casa.

—Ahont aneu, Raissa?—vaig demanarli.

Però ella ja havia atravessat la valla y s'enfugia sanglotant y rient.

Vaig seguirla sense fer cas dels crits d'en Latkin.

Raissa se dirigia vers la casa del meu pare.

XVI

Passà per devant d'en Vasili, de la meva tia d'en Noukitch y, entrant en la cambra d'en David, va llensarse als seus brassos.

—Oh! David meu! sanglotà convulsivament.

En David l'estrenyé contra'l seu cor ab una abrassada passional.

—Perdónam! digué ab gran dolor.

Varen restar inmòvils, silenciosos, entregats al seu inmens plaher.

—Altre vegada! .. Que es això?—exclamà de sopte una veu retronyidora.

En'l meu pare que's trobava al peu de la porta

—Aixís, digueu que no s'acabaràn may més aquestes besties s' alçá bramolant

Despres apropantse:

—Filla del meu enemich, crida estenguent els brassos envers Raissa, fins a n aquet punt ha arrivat la teva audacia? Surt d aqui desseguida, o sino

—Oncle, interrompé en David redressantse no l insulteu. Ja s' n anirà, pero no l insulteu.

—Oh! Vols donarme lissons. Jo, no, l in[illegible] solsament [illegible] dich [illegible] que [illegible] present que ben prompte me les pagaràs totes. No n has tingut prou ab robar lo que no era teu, al intentar [illegible] fortuna, ab [illegible] vestits, ab obligarme a retribuir [illegible] gent que t ha tret de l'aigua!.. Aixís t hi haguessis quedat per sempre mes. No n has tingut prou ab tot aixó que encare tens la poca vergonya de portar a casa aquesta mala pecora...

—Oncle no l insulteu!

—Càlla!

—No l insulteu!

—Càlla!

—No l insulteu, vos dich [illegible] ella es la meva promesa y será la meva dona!

—Be, be! es a dir que es la teva promesa! la teva dona! . Molt be [illegible] Pero

...pigues que jo soch l'amo d'aquesta casa y que jo... jo...

—Deixam anar, digué Raissa, pàlida com una morta.

—No ho vull, quedat, li manà en David. No teniu cap dret a manarme, afegí encarantse ab el meu pare, jo tant sols dech creure lo que'm mani el meu pare. Es veritat que encare soch massa jove per casarme, però Raissa s'esperarà.

—Feslo callar, Porfiri Petrovitch, cridà la meva tia que comparegué de sopte, féslo callar. Y en quan a n'aquesta miserable...

Una altre veu vingué a trencar el doll d'eloquencia de la meva tia.

—Germà, germà meu, cridava tristement.

Tots vàrem girarnos de cara la porta. Al dintell apareixia en Latkin, vestit miserablement tal com l'havia vist, semblant un espectre, pàlit, desencaxat, sever.

—Deu,—exclamà esguardant al meu pare,—Deu m'ha castigat, Porfiri Petrovitch. He vingut a cercar la meva filla Raissa .. la meva estimada Raissa. A mí, pobre vell, sols me falta morir... un trosset de terra.. una llosa humil assobre... un altre dessota... dugues als costats... res més. . Miram, germà meu, soch un home com tù

Raissa atravessà la cambra silenciosa-

mens y [illegible] [illegible]
cor [illegible]

—Vina [illegible]
V[illegible]
estigu[illegible] — [illegible]
en [illegible] — [illegible]
nos[illegible] u [illegible]
Obli[illegible]
alsant la [illegible]
junts [illegible]

La [illegible] la cambra

—[illegible] en Lat-
k[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
tat. [illegible]

Dur[illegible]
re no [illegible] Latk
sense [illegible]
al seu [illegible]
pres, g[illegible]
que un [illegible] m[illegible]

—Perdonam, g[illegible]

Va besarli l'esp[illegible]
mateix gest de d[illegible] pau,
mes segurament se[illegible]encia
d'aixó que feia.

Llavors el meu p[illegible] tots
els presents, en Da[illegible]

—Feu lo que volgueu [illegible]gué

Y va sortir de la cambra.

La meva tia va seguirlo [illegible] greument.

—Adeu, estimat David, digué Raissa, sortint ab en Latkin.

Veig restar una estona ab en David. Tenia por de trobarme ab el meu pare. Quan me vegé, no'm digué res; però vaig veurel preocupat y serios.

XVII

Al matí de l'endemà, en David va llevarse, talment que no li hagués passat res. Corrent dies, dos acontexements vingueren a soptarnos: el mateix jorn en Latkin va morir y aquella vetlla el meu oncle Yegor, pare d'en David, arrivà a Riazan. No l'esperava ningú. No havia escrit. El meu pare no sabia com fersho per ferli veure la seva satisfacció. Semblava que's trobés posat sobre d'un foch, pero la seva solicitut no impressionaven pas com devia al meu oncle. Se limitava a dir: «Perque't molestes? No tinch necessitat de res.» Ab la meva tia encare va comportarse ab més fredor; y ella, per la seva banda, no'l mirava pas ab bons ulls.

L'oncle Yegor era com en David me l'havia pintat: alt, ferm, el rostre sembrat de taquetes rogenques, serios. Portava un capell de plomes, punys

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] esp[illegible] [illegible] [illegible]cera

[illegible] [illegible] David fou [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] seus ulls [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] per amagar [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] en paraules

[illegible] [illegible] [illegible] arrivada del meu [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ncarse una [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] que havia sigut de [illegible]da [illegible] [illegible] Yegor» A l'endemà vaig com[illegible] [illegible] el meu oncle m ra[illegible] al seu [illegible] [illegible] expre[illegible] [illegible]erta [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a Va semblarme [illegible] [illegible] [illegible] d'en David.

[illegible] [illegible] a l'enterro d'en [illegible] [illegible] [illegible] ab el [illegible] l meu [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] sa [illegible] encantarme [illegible] [illegible] [illegible] pero no plorava ger[illegible] La [illegible] [illegible] d'una gran sim[illegible] [illegible] [illegible] d'un aire de grandesa.

Al sortir [illegible] l'oncle Yegor va parlar ab [illegible] [illegible] en David n'hi havia parlat [illegible] [illegible] que restava tant content de [illegible] noia com del seu fill. Això vaig llegirh[illegible] [illegible] front d'en David Recordo que un raig de llum brollà dels seus ulls, quan l'oncle Yegor [illegible]: «Es molt bona noia y serà una dona excelent»

El meu pare va assistir als funerals y acompanyà el cos fins al cementiri, ahont

[illegible] la tomba, Raissa deixà [illegible] y caigué de genolls, però va alsarse prompte. La seva germaneta sorda y muda ho esguardava tot ab els seus dolsos ulls ben oberts y s'arrapava porugament a la seva germana.

L'endemà l'oncle Yegor, — qui no havia pas retornat ab les butxaques buides com pogué deduirse, car ell fou qui pagà els gastos de l'enterro y recompensà esplèndidament a l'home qui havia salvat a n en David — anuncià ab brusquetat al meu pare, que anava a marxar a Moscou ab el seu fill. El meu pare li feu avinenta la pena que li produia aquesta decisió y l'encoratjà, encar que feblement, perque restés ab nosaltres, però jo comprenguí que, en el fons, li plavia molt aquella marxa. Sentia una molt curta simpatia per el seu germà, o més ben dit, sentia per ell una veritable aversió. Y no cal pas dir lo mateix d'en David.

A ne mi, la separació va produirme una gran tristesa. Va semblarme que anava a devenir orfe, car no sols perdria un amich, sinó, ab ell, un model. El meu oncle marxà l'endemà, emportantsem ab en David. Raissa y la seva germaneta muda. La meva tia va seguirlo ab la mirada fins que fou lluny, insultantlo, diguentli *Turch*. Y d'allavors ensà, va anomenarlo *Turch* tota la vida.

Vaig restar sol, completament sol.

Però no [illegible] la [illegible] d'aquesta historia [illegible] no és acabada encar. [illegible]

Cinch anys [illegible] en David va casarse [illegible] *L... Negre*. L'any 1812 caigué, [illegible] ment ferit, sobre el camp de batalla de Borodino mentres defensava el fort de Chevardino. Ja era llochtinent.

Després d'això han passat molts anys. He tingut molts rellotges de butxaca. També he arrivat a ser prou rich pera comprarme un cronòmetre Breguet de repetició, qui marca els dies. Però dintre un calaixet amagat del meu *secretaire*, guardo un vell rellotge de plata qui té una rosa pintada sobre l'alçura del quadrant. Corprès per la seva semblansa ab el d'en Trofimitch, vaig comprarlo a un marxant jueu. A voltes quan me trobo sol y ningú ha de venir a esterbarme el trech del calaixet amagat y l'esguardo, recordant llavors el jorn de la meva infantesa y al meu bon company, el meu amich David, ay! perdut per sempre més.

EL GRÉVOL

per

Hegésippe Moreau

Traduit per
JOSEP M. BALL[illegible]TER

Un jorn —no recordo la data justa —mes era [illegible] anys després de la mort d'Hèrcul[illegible] — hi havia a Delphos molta gent y extraordinaria animació. Era l darrer dia del [illegible] y per [illegible] en [illegible] las y els [illegible] faven descon[illegible] que [illegible] ses de [illegible] per audi-r el seu [illegible] Mes si [illegible] el temple d'Apol[illegible] parlaba d'una [illegible] ata-pa[illegible] paraula, una paraula màgica havia bastat pera atreu[illegible] ¡Mireu el [illegible] Heraclides! Y aquest moviment de tot un poble produit per un nom el compendrès facilment, germana meva. Estich segur de que no hi ha francesa

que no [illegible] la [illegible] llotja d'un esp[illegible] fill de Napoleó, a[illegible] pàtria [illegible] deixat veure tant [illegible] temps. [illegible] be, Hercules era el Napoleó d'aquell temps y els Heraclidas eran els seus fills. Un mes avans Atenas els trovà al despertarse, destronats, perseguits sense asil y abrassant en la plassa pública l'altar de la Misericordia. Ses queixes conmogueren tots els cors y totes les espases, y la hospitalaria ciutat armada en llur favor, los enviava aleshores a interrogar, segons costum, l'oracle de Delphos sobre l resultat de la guerra.

Com ja sabrás, Delphos era una ciutat santa, plena de maravelles, mes tothom hi passaba indiferent sense esmentarlas y jo faré com tothom. No os vuy passejar del Parnas al Hipodrom ni del Hipodrom al tres-peus perque estich convensut de que haveu fet aquest pelegrinatge ab el jove Anacarsis, cicerone més hàbil que jo y per altre part, ho confesso ja estich desitjós de veure els famosos Heraclidas.

La Grecia tota al vèurels experimentà un sol sentiment: la admiració, y aquest sentiment se manifestaba en una aclamació unànim y ruidosa:—¡Deus inmortals! ¡Que grans y forts!

Un vell de gran alsada, qual bastó daurat y la franja de llana blanca qu en-

...l seu cap demostrava qu'era un ... ...nt reis de la Grecia, ...rmolà a la orella d'un sacerdot d'Apol que travessaba'l temple ab un braserct de perfums.

—He conegut molt a Hercul y Dejanira, y sols sabia que tinguessin tres fills ¿Qui es donchs, aquesta verge que, coberta ab un vel, ...eu en el mateix banch dels Heráclides?

—Lo que dieu es cert, Hercul sols tingué tres fills de Dejanira, mes sa darrera esposa, Yola

—Es veritat interrompi'l vell colpejantse l front ab el dit en senyal de recordarho. Filoctet m'ha contat vint vegades tots aquet detalls, mes .. dos segles pesant sobre una testa poden molt be enfeblir la memoria. Si, si, are recordo que d'aquell matrimoni nasqué una filla ..

—Una filla y un fill, digué suaument una veu darrera del vell monarca

Aquest girà'l cap y vegé un jove pàlit y feble ... ...illat com los de la Argolida

—Una filla y un fill, repetí avergonvintse l interrumpt... Ixus y Macaria.

El vell va somriure.

—Heus aqui, digué al sacerdot, que a Pyl... s admiran lo meu saber y Argos m envia'ls seus escolars pera instruirme. ¿Qui o... ha ...nyat tant be y com vos dieu, gentil noiet?

M[illegible]
ny[illegible] —
que [illegible]
la m[illegible]

El [illegible]
ompl[illegible]

—¡[illegible] grans y [illegible]!

A [illegible] omp[illegible] tu-
[illegible] el [illegible] pr[illegible]
dat que [illegible] en un [illegible] ca-
pritxos [illegible] bien
en vint [illegible] lents
y esquerp[illegible] ab
treball[illegible] terga, y
ahont l[illegible] hs de
combatre [illegible] fisi-
ca l sol poder[illegible] la unica vir-
tut Aleshore[illegible] saber pels
punys y les [illegible] com are ho
busquem en el [illegible] els ulls En fi
pera concret[illegible] per onifica-
cio de la for[illegible], era deu.

La pythi[illegible] trigava a sortir y no obstant no se [illegible]entia ni un murmuri d'impaciencia La curiositat p[illegible]ca s[illegible] tia's agullonada. Hyllus, el mes gran dels Heraclidas, atrei[illegible] tot els eguards era un guerrer gegantesch, de brassos musculosos y d'ampla cara apatica que ab una pell de lleo a les espatlles y una massa a la mà, estrafeya les positures

(1) Sace[illegible] a Delphos

del seu pare [illegible] mateix Hercul als [illegible] el segon, tenia [illegible] la figura mes esbelta [illegible] sa divina somriguent als [illegible] y [illegible] ls narins aspirant [illegible] dalt els [illegible] d'admiració en una paraula, el [illegible] Antenor, era lo que [illegible] altres [illegible] mort [illegible] dihem un [illegible]. El seu germa Egyst no tenia res [illegible] als grans excepte l valor y la forsa. En aquella epoca y en aquell país era un anacronisme vivent: tenia—¡cosa estranya!—els cabells rossos y el seu rostre expressava melanconia, sentiment molt modern y totalment cristiá. Al tornar del combat caminava timit y modest, semblava sota'l sol de la Atica, un d'aquells rossos guerrers del Nort que humiliaven gegants y occian monstres, pera flectar els genolls y acotar després el seu cap devant de la vareta d'una fada. Al plorar la perdua de Argos semblava entristirse per quelcom més que per la perdua d'un ceptre. ¿Ahont volaven los seus sospirs? Al casal d'un amich? A la tomba d'una mare? Ningú ho sabe, perque a ningú confiá jamai el seu secret, ni a la seva germaneta Macaria, confidenta dels dolors de tota la familia. Al seu costat, Macaria resava.

Perdonam, germana, haver oblidat per tant temps a la verge pels héroes. ¿No es culpa seva? S'esta amagada a la

ombra de sos germans y fa tot lo que pot pera no esser vista. Encare no s'ha alsat el vel y ses faccions nos resten inconegudes, mes ¿no es veritat que ja la estimes, sabent com sabs que es piadosa y modesta?

Finalment anunciaren a la pythia. Rendida per les darreres convulsions profetiques s'arrossega lentament fins als tres-peus apoyada en dos sacerdots de Apol. Heusaqui, que de sopte, s'obre de bat a bat una porta y per ella's precipita una ventada que escombra'l fum dels sacrificis y anuncia a l'assamblea l'avis sagramental, pronunciant ab veu estruendosa:

—¡El deu! ¡Heus aqui'l deu!

La profetesa panteja dolorosament en el tres-peus y tothom escolta. De primer sols s'ouen sanglots, despres sil labes y paraules incoherent al ultim parla'l deu

¡Minerva combatu !... Sobre son [illegible]
[diu
l'oliva diu «tinch set» aletejant en va...
Minerva crida a la Victoria ..
Victoria es sa germana, no la abandona
[mav .
La sento com arriva ab sa gran flessa
[d ales
mes l'óliva «tinch set» diu y vol beurer
[ols sanch

Argos espera'ls reis pera deificar ls
¡Argos tremola! L... [illegible] en son v...
[illegible] homicida
volta y cerca un front pur que cal sacri-
[ficar.
Volta volta y salta ... ¡Deu!... sobre un
[fill d Alcides!

En aquell temps fatal pera'ls Heraclides no hi hague en el temple mes que tres homes que no s'estremiren els Heràclides.

—Digues la víctima pel seu nom, cridà Hyllus a la pythia

...les aquesta seguia pantejant casi agònica en els grahons del a...

—El deu s'ha mostrat m...lt terrible y una segona prova la mataria, ...sigue solemnialment el gran sacerd...t Cal la abnegació d'un dels Heràclides

Mentrestant, crid... en mig ...le la gentada una veu dolsa, la mateixa qu en rahonà poch avans darrera de Nestor.

—¿Qui ets y com te di...?—preguntà severament el sacerd...t

—Soch un fill d'Hercul, de nom Ixus.

Un murmuri de sorpresa aculli aquella veu burleta

Sàpigues, germ...na meva que Ixus es una paraula grega que poch mes o menys vol dir grévol. Al naixer, sos pares li havien posat aquest nom, sens dupte ...er despit y, en efecte, aquesta

criatura migrada, empelt d'una a... robusta s'assemblava molt a l... plan'a paràsita de les alzines que'l ve... fa extremir

—Te privàrem que'ns seguisses fins a Delphos, digué Antenor adelantantse furient envers Ixus.

Mes la filla de Hèrcul inmovil fins aleshores a la ombra, s'interposà entre 'ls dos germans y prenent al mes jove per la ma'l conduhi fòra del temple sorda a la veu de Hyllus que la cridava y al murmuri d'admiració que despertava al seu pas donchs ab la rapidesa de la marxa son vel s'aixecà mostrant sa hermosura. Y Macaria era molt bella, bella de perfecció y de gracia, y bella sobre tot aleshores ab la compassió als ulls y a la veu, qu'embelliria a la mateixa ll...tjes...

De retorn a Atenas ahont lo mateix carro condui a tota la familia, els tres guerrers convingueren en que l'endemà en el temple de Minerva l etzar decidiria quin havia de morir, mes quan arrivà l pobre Ixus joiós y satisfet de poguer llis... car son nom en la urna com els seus germans, aquets h... impediren pensant que seria insultar als deus al donar aixis al Desti—molts cops burleta—oc... de despreciarlshi una ofrena insignificant y migrada

Per rahó ben diferenta no volgueren tampoch que Macaria entres com ells en

perill de mort. Era promesa a Lycus, un dels ciutadans més influents d'Atenas (de la Atenas que s'armava en favor seu) y ja fos per política o per agrahiment exigiren que'ls preparatius del sacrifici no retardessin absolutament els de les noces. Macaria, donchs, al entrar en sa cambra la trobà tota embaumada dels presents de Lycus; mes en aquells moments son pensament, endolat ja per un de sos germans, no's preocupava de la propera boda. No obstant la garlanda nupcial era formada de tant hermosos lliris, que distretament y ab pregona inconsciencia la colocà sobre'l seu front. En aquell moment sentí al seu darrera un sospir mal reprimit y va girarse.

Era Ixus, Ixus, son germà, al qui feia de mare y germana alhora, Ixus, al qui comblaba d'atencions perquè era malaltís y menyspreuat, Ixus, que no podía donar un pas per la casa sense trovar a Macaria que li somreya y al qui la casa semblaria inmensa y del tot buida quan no hi fos Macaria. Mirant les flors simbòliques ab els ulls brillants de llàgrimes y ab el seu rostre expressava tant greu dolor que sa germana s'hi llençà ab tot y estar forsa avesada a veure'l sofrir durant molts anys.

—¡Oh pobret! ¡Perdónam!

—¡Perdonarte, Macaria! ¿Per qué? Tant dolsa que m fas!

—[illegible] deixis [illegible] na c [illegible]

La [illegible] astora [illegible] dema-
nava [illegible] d'aquell m[illegible]

—[illegible] continuá [illegible]
(alesh[illegible]
passar[illegible]
y fat[illegible]
mans han [illegible]
des d'aquell[illegible] caba[illegible]
prop de mar per a [illegible]
perillosos enemich[illegible]
mos germans [illegible]
cansat de córrer [illegible]
t havies adormit bres[illegible]
nuat de la pl[illegible] ca[illegible]
Era ja nit y ni el pare [illegible]
tornaven. Trucaren a la [illegible]
que eran ell[illegible]
demanava abrich y [illegible]
tir a la llar. Entrá [illegible]
vora del seu llar, ve[illegible]
viatger axugava ls seus [illegible]
el atr[illegible], una extra[illegible] vagar[illegible]
li enrondava l[illegible] her[illegible] cabell[illegible]
Vaig compendre aleshores qu[illegible]
Arcángel que llensat del Olim[illegible]
fressat pel mon y [illegible] havia [illegible]
apagar la seva auriola.

—¡Gran Deu! ¿Que voleu de m[illegible]? vaig
dir plegantme de mans.

—Res contestá solsament cercava
abrich, mes com que l temp[illegible] s'asserena

... aquell besada de ...

... la seva mà y el vaig ... al seu llit ahont encare hi ...

—... m'e ... vaig dirli, que acaba... aquest pobre nin, car cap deu ... aquestes galtes pera que ... sos llavis ... que cantin

... deu somrigué al meu pit y es ... sobre ... aquell alé ... fins al seu cor, l omplí y'l ... y vet aquí perquè aquest ... crema y ... vet aqui perque ... pobre infant ... ara que ho ... digues, me perdones?

Ixus l abrassà ... contesta.

—Donchs be, pr... seguint los meus concells ¡Imprudent! ¿A quin miracle s deu que no hagis mort de fam y de fret en el llarch camí d'Atenas a Delphos?

—Oh digué Ixus Havia compost una cansó pel viatge Quan en una casa veia la fumera d una llar trucava a la porta cantant y m obrien sempre.

—Cansó meravellosa! digue somrienta Macaria has d ensenyármela, Ixus, pera que jo pugui també cantarla quan vagi a Delphos o al Olimp

Ixus, per estudiada modestia semblant a la de tots els trovaires de tots els

temps, [illegible] y al tr,
cedi.

Cansó d'Ixus

I

Obriul Soch Ixus, el pobre grevol que una ventada mata.

Un jorn, ja fa dotze anys, caigué un pigmeu de la pell de lleó d'Hèrcul aquest pigmeu, era jo Mon pare m'avorria perque era debil y mesqui y quan de nin colpejaba ls seus genolls, ela sobre'l meu cap sa veu que retrunyia com una tempesta. Els meus germans me pegan, quan els hi dich germans, y no obstant vuy viurer perque tinch una germana que m'estima.. Es tan bona Macaria!

Obriul Soch Ixus, el pobre grévol que la ventada mataria

II

Mos germans me digueren un jorn «Serveix pera quelcom: apren a aixecar estàtues y altars perque potser arrivarem a deus»: Vaig procurar obeir als meus germans, mes el cisell y el martell pesaban molt Després, entre mi y el bloch de Paros, passavan y passavan extranyes visions y els meus dits distrets esculpien

un nom, sempre'l mateix el dols nom de Macaria.

Obriu! Soch Ixus, el pobre grèvol que la ventada mataria.

III

Mos germans me digueren aleshores: «A palau hi tenim d hoste un vell vingut de Caldea que sap llegir, en els astres, el pervindre: escolta les llissoos y diga'ns si veus venir pel cel victories o tresors» Vaig escoltar aquell vell, mirant llargues estones l'estelada, mes no vegi victories ni tresors; solament hi lluien orillants estels que 'm miraven amorosament... com els ulls de Macaria.

Obriu! Soch Ixus, el pobre grèvol que mataria la ventada.

IV

Llavors varen dirme'l meus germans: «Pren un arch y sagetes y vesten a cassar al bosch». Vaig anarmen als boscos ab l arch y les sagetes, mes prompte vaig oblidar la cassera y mos germans. Mentres escoltava'ls cants del vent y dels rossinyols un cervo va menjàrsem el pà y un aucellet fadigat s'endormiscà en mon buirach. Els vaig portar a Macaria.

Obriu! Soch Ixus, el pobre grèvol que mataria la ventada.

[illegible] meus [illegible] digue[illegible] vo[illegible] [illegible] pera res, y var[illegible] garme, [illegible] perque [illegible] dava a [illegible] y quan [illegible] sentada en el [illegible] de noces, dirà. «[illegible] es aquest [illegible] que, allà al llun[illegible] munta d[illegible] bosch de llorers. — Oh! no [illegible] diràn els convidats — Es la f[illegible] d Ixus que la ventada ha mort

—

—N[illegible], tu viuràs! digué enternida la donzella. [illegible] tant bé en mon cor que totes l[illegible] tempestes passaràn sobre teu sense que't toqui la més lleu ventada. L[illegible] es ditxos y festejat, y les verges a Atenes son molt nombroses ¡Pera tú sol se an[illegible] hores y mes amors! ¡Pobre gr[illegible] guarniràs el meu pit molt mellor que'l ram de les desposades. Te, germà meu, poeta meu: aqui tens el premi de ta canso.

Y arrencant de sos cabells la garlanda nupcial la llensà molla en son plor, als peus d Ixus

Ixus volgué respondre, mes anorreat per tantes seguides emocions el pobre nen sols tingué forses pera llensar una lleugera exclamació y apretant les mans sobre son pit, caigué a terra. Tota la nit la febre l'arborà y tota la nit Macaria,

[illegible] plora al cap del llit de son germà;

L'endemà els tres Heràclides havien d'anar al temple pera saber quina fora la víctima. Se presentaren al altar com si anessin al combat, intrèpits y tranquils. Després de les cerimonies usuals —repetició casi exacte de les que vegerem a Delphos—un sacerdot de Minerva tirà els noms a la urna. S'hi acostà un nen ab els ulls tapats: la seva mà tocava ja'l vas sagrat pera treuren una sentencia de mort, quan, de sobte, una veu de dona digué ab fermesa:

—Espereu! Aquí teniu la víctima!

Era Macaria qui s'acostava lentament a l'altar. Macaria pàlida y adornat son front ab les insignies funeraries.

Egyste's llençà envers ella.

—Tu aquí, germana? Me prometéres que't quedaries ab Ixus!

—Ixus! digué amagant sos sanglots, es mort!... Ja res me priva morir per nosaltres.

Y prosseguí lentament vers l'ara.

La multitut aplaudí: els Heràclides se resignaren.

En aquella època en que en tot lo extraordinari s'hi veia la mà dels deus cregueren veurer inspiració divina en una abnegació tan sublim. Aixís, donchs, Macaria pogué arrivar a agenollarse al altar sense que ho impedís ningú. Aturà

ab un gest [illegible] ferro del sacrificador pera mirar somrienta per darrera volta a sos germans, tancà'ls ulls, obrí'l vel que tapava'l seu pit...

Y poch després el seu cos pantejava devant l'altar.

Solsament feren una foguera pera Ixus y Macaria y llavors per un prodigi o una ilusió que's va repetir després en el suplici de nostre Joana d'Arc, vegeren, o cregueren veurer, una cosa que, ab suau murmuri d'ales, s'alsava de les flames vers els núvols.

Sens dupte contribuí a extendre aquesta emocionant tradició el que després de la batalla dels Heràclides, victoria pagada a massa bon preu pera que 'ls deus els hi fessin esperar molt als habitants de Mecenas, un cop inaugurada en triomf l'estàtua d'Hèrcul prop del mar, sorprengueren un jorn dos alcions en la pel del lleó de Nemea.

Y veusaquí com, a travers d'un segle antich, passaren un jorn les dos coses més belles d'aquest mon y de tots els segles: *La Poesia* y *La Virtut*.

Joseph M.ª Ballester. Trad.

CIVILISACIO

per

Eça de Queiroz

Traducció de BOLVA

I

Jo tinch un maravellós amich (el seu nom es Jascinte) qui nasqué en un palau, ab quaranta milions de renda, repartits en terres de pastura, camps de blat y oliverars.

Ja de petit, en el bressol, ahont la seva mare, senyora grossa y crèdula de Traz os-montes, vessava pera retenir a les fades benèfiques, fonoll y àmbar, Jascinte esdevingué sempre sanitós y fort com un pi vora la mar. Un riu alegre, remorós y transparent, sobre un llit suau de sorra molt blanca, reflectint tot just clarianes llustroses d'un celatge estival, o febles branques verdejants y aromoses, no oferiría al qui'l devallés din-

tre un [illegible] Champ [illegible] de les que [illegible] company [illegible] dels lle [illegible] conegue [illegible] Ma [illegible] tisme. De [illegible] mel—aqueixa m [illegible] que [illegible] invariablement [illegible] aquell [illegible] lleugeresa y travi [illegible] lles D a bien sent tant [illegible] pendre ab puresa [illegible] aixis, la «p [illegible] xa del seu [illegible]» segons el vell cronista mit [illegible] era abatuda ni rovel [illegible] vint y vuit anys, comen [illegible] goltarse en els te [illegible]tes de S [illegible] l'Ecclesiastés, d [illegible] ltres [illegible] nors, y tre quatre v [illegible]ltes [illegible] llava, ab un badall profond [illegible] passejant els dits pa [illegible]ts sobre [illegible] com si en elles palpes tant [illegible] ols d [illegible] tut y ruina. Per que

De tots els homes que c [illegible] ell el més complexament [illegible] llor, aquell qui sera proveit de la més extensa quantitat de civ [illegible] mat [illegible] rial, ornamental y intelectual [illegible] tre aquell palau (floridament an [illegible] enat el *Jasmineiro)* que'l seu pare tambe Jas cinte, construi sobre un vell casal del segle XVII, bastit ab fusta de pi y blan-

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible] trave[illegible] d'in[illegible] [illegible] que [illegible] na[illegible] [illegible] ditxosa [illegible] Septa[illegible] du, al [illegible] La [illegible] que en [illegible] grans cambr[illegible] ample[illegible] llumi[illegible] [illegible]om plesses [illegible]lrava les parets [illegible]ment, del [illegible] de C[illegible] [illegible] al sostre d[illegible] a travers els [illegible] y l[illegible]tat [illegible] [illegible] estudiosa y [illegible]lma—contenía [illegible] mil volums emparedats d'eba[illegible] [illegible]ment rev[illegible] de marro[illegible] [illegible] Solsament de[illegible] filo[illegible] [illegible] ab justa prudencia, pera es[illegible] [illegible] el b[illegible]tecari [illegible]leccionà [illegible] aquells qui's contradcien irre[illegible] on[illegible] [illegible] n hi havien mil vuitcents dissel[illegible]

[illegible] jo, una tarde, copiar un text [illegible] Smith, vaig recorrer, cer[illegible] [illegible]nomista, a llarch a llarch de [illegible] vuit metres d'economia política! [illegible] aquesta manera se trobava [illegible] urull el meu amich [illegible] totes les obres essencials de [illegible] mateix de la estu[illegible] [illegible] Mes [illegible] defecte d'aquell mo[illegible] [illegible] del saber era, que [illegible] qui [illegible] ell fos entrat, en [illegible] [illegible], car les p[illegible]ltrones, proveides de [illegible] movibles aparells pera

sustentá[illegible] el llivre, el tab[illegible] anotador, la [illegible]a de café [illegible]ar una oscilan[illegible] a combinaci[illegible] ahont el c[illegible] trobava promp[illegible] mal de l'anim[illegible], la d[illegible]lsura, la pro[illegible]t y la pau est[illegible] d un l[illegible]t.

Al fons, talment un altar m[illegible]r, s' i trobava la cambra de trevall d[illegible] La seva cadira, greu y abac[illegible], ab brassos, datava del segle XIV, y al seu [illegible]torn penjaven nombroses canyeries acústiques, qui, sobre els cortinatges de seda color de molsa y d'eura, semblaven serpents encodormides y lasses, sobre la rustica muralla d'una quinta. No puc recordar sense admiració la seva taula, tota coberta de curosos y subtils instruments pera tallar paper, nombrar pàgines, enganxar sagells, afinar làpi[illegible], raspar correccions, imprimir dates, fondre lacre, faxar documents, sagellar c[illegible]tes! Uns de nikel, altres d'acer, tre[illegible] relluents, exigien pera manejar os u[illegible]a tactica minuciosa y pausada. Algu[illegible] molles dures y punxes finíssimes [illegible]ven y ferien aixís, en le[illegible] llargues [illegible] de paper Whatm[illegible], qui c[illegible]taven 5[illegible]o réis y ell usava pera escriure[illegible] [illegible]o mes d'una volta, havia sorpres gotes de [illegible]h del meu amich. Mes havien [illegible] fer-seli imprescin[illegible]bles pera [illegible] les seves lletres (las[illegible]nte no [illegible] obres) y a [illegible] mat[illegible]ix havien esde[illegible].

els trenta mil diccionaris, els manuals, les enciclopedies, les guies, els directoris, emplenant una estantería isolada, prima, en forma de torre, qui girava silenciosament sobre el seu peu y jo havia denominat el Far. Ab tot, aixo que més complertament imprimia a n aquella cambra un portentos caracter de civilisacio eren, sobre suntuosos peus, els grans aparells facilitadors del pensament, —la maquina d escriure, els auto-copistes, el telegraf-Morse, el fonògraf, el telefon, el teatrefon, altres enc[illegible], tots en metalls relluents, proveits de llarchs fils conductors. Inacabablement, sorolls breus y estridents retrunyien en l'aire tebi d'aquell santuari. Tich, tich, tich! Drinch, drinch, drinch! Crach, crach, crach! Trrre, trrre, trrre!... Era el meu amich qui estava comunicant. Tots aquells fils submergits en forces universals, transmetien forces universals. Mes ells, per dir art, no s comportaven sempre dominades y disciplinades! Jascinte havia recullert en el fonograf la veu del conceller Pinto Porto, una veu oracular y rotunda, al moment d exclamar greument y ab gran autoritat:

—*Invent maravellós! Qui dexarà d admirar els progresos d aquet segle?*

Aixis, una dolsa nit de Sant Joan, el meu superciviliisat amich, havent desitg de que unes senyores parentes del con-

[illegible]

—[illegible]
d'aqu[illegible]

D[illegible] par[illegible]
tren[illegible] aquell[illegible]
clama[illegible] come[illegible]
y ma[illegible]sa

—*Qu[illegible] xarà* [illegible]
d aquet s[illegible]?

Ener[illegible]
allunya[illegible]
ceries d[illegible]
ller P[illegible]
ries d'Ar[illegible]a

—*Q*[illegible]
d aquet segl[illegible]?

Fur[illegible]
boca d[illegible]
sota l[illegible]
gar la ve[illegible]
cobertor[illegible]

[illegible] mes oracles

—[illegible] progresos d'aquest segle!

Les am[illegible] es remogueren, apretant d[illegible] els [illegible] sobre la testa. Fins a la [illegible] cercàrem redos, la veu exclam[illegible] y afogada

—Qui dexarà d'admirar els progressos d'aquest segle.

Cobert d'esglay fug[illegible] el carrer.

Matinejava. Un fre[illegible] pomes, ab pomells de flors, p[illegible] cantant, al tornar de les fons lluny[illegible]

Totes les herbes [illegible]

La matinada de Sant Joan

Jascinte, respirant l'[illegible] matinal s'axugava els fils tenuissims de suor

Retornàrem al *Jasminer* ab el sol ja elevat cal[illegible]ros. Ab gran cura obrírem les portes, talment que haguessim temensa de despertar a *algú*. [illegible]! Totseguit, al rebedor, [illegible] anyats, lluhyans *admirar... progressos [illegible] segle!*

Sols més tart un electr[illegible] pogué enmudir aq[illegible] el fonògraf [illegible]bominable.

[illegible] més delitosa [illegible] que aquesta ambra temer[illegible]ment rublerta de civili[illegible] —era la cambra de menjar, per la s[illegible] ha[illegible]tut comprensible, fàcil y íntima. Al voltant de la taula tenien

[illegible] Plat [illegible] quals [illegible] uava ab [illegible] [illegible] tres arra [illegible] de [illegible]

[illegible] correspon [illegible] formes de [illegible] —una pera les tres [illegible] pera [illegible] pera la [illegible] altre pe la [illegible] pera els formatges. Les [illegible] de formes [illegible] sobre les estovalles [illegible] [illegible] gorgos [illegible] [illegible] fil [illegible] que [illegible] [illegible] rumes [illegible] una [illegible] acon [illegible] *Nereu* [illegible] ne guardava semp [illegible] luxe [illegible] carbonat [illegible] gaseoses, aigues de [illegible], aig [illegible]

[illegible] ab trac-
[illegible] l anunci
[illegible], [illegible] ardio, era
[illegible] Anaxàgo[illegible] semblants
[illegible] als orad[illegible] els qui
[illegible] eixement del [illegible] de «tem-
[illegible] a la Idea» [illegible],
[illegible] Exce[illegible] naturien els
[illegible] pera [illegible] en
[illegible] Lau[illegible] la [illegible] de
[illegible] la [illegible]nica Milesia qu[illegible] de-
[illegible] benfactors La seva sopa
[illegible] marines, els seus
[illegible] entendrits [illegible] veil Madei-
[illegible] les seves mores ge-
[illegible] tats encara,
[illegible] [illegible]nique qui [illegible]
[illegible] res de
[illegible] tien la
[illegible] [illegible]mbava
[illegible] del savor
[illegible] lat lou
[illegible]arable,
[illegible] per la
[illegible] umir
[illegible]osos,
[illegible] Calint
[illegible] [illegible]via
[illegible] [illegible]ns
[illegible] ls
[illegible]at
[illegible] ab la
[illegible] y

y blana que la molsa d'una [illegible] de Brocelandi. [illegible] l'iscaven, talment [illegible] vestides de blanch, cinch serv[illegible] potge negre, a la moda vistos [illegible] XVIII. El servey (de plata) pu[illegible]va d[illegible] la cuina conduit per dos ascens[illegible] un pera les viandes càlides, folrat de [illegible] d'aigua bullenta, altre, mes p[illegible] pera les viandes fredes, folrat de [illegible] niach y sal, y abdos amagats per [illegible] espesses y gemades que fins la [illegible] pa-rexia surgir fumejant del roman[illegible] jardins d'Armida. Y clarament rec[illegible]rdo d'un diumen[illegible]ge de maig que [illegible] Jascinte entaulat ab un bisbe [illegible] bisbe de Chorazin, el peix va [illegible] a mitjant ascensor y fou impr[illegible] pera extràurel del fons, l'auxili [illegible] dels mestre[illegible] de cases, armats d[illegible]

II

Les vetlles que [illegible] celebrava «banquet de Plató» (axis anomenaven aquexes festes de [illegible] y d[illegible] generals [illegible] y amich [illegible], comparexi[illegible] l[illegible] p[illegible]a del sol, y pujava familiarment [illegible] cam-bres del nostre Jascinte—ab[illegible] ell era sempre dup[illegible]ant en l'elecció d[illegible] seus jaques, car [illegible] usava alternat[illegible]ment de s[illegible]da, de pan[illegible] de franeles [illegible] y de *foulard* de les Indie[illegible]. Respirava l[illegible] cam-bra la frescor y l'aire del jardí per dos

[illegible] dels [illegible] d'una [illegible] de cristall senser, d'altre [illegible] petits cristalls, d'una vela [illegible] en la cornisa, d'un *stor* de seda [illegible] grosses qui s'enroscaven gràcils y [illegible] com núvols lleus y d'una gelosia movible d'enresat moresch. Tots aquests resguarts (sàbia invenció d'Holland y C.ia de Londres) venien a presservar la llum y l'aire—segons les indicacions dels termòmetres, baròmetres y [illegible], montats sobre ébanus, y als quals un meteorologista (Cunha Guedes) venia, totes les semanes, a regular la precisió.

En mitg dels dos finestrals relluia la taula de *toilette* una grandiosa taula, tota de vidre car axis se feia impernetrable als microbis, y rublerta de tots els aparells de copdicia personal que l home del segle XIX necesita, demorant en una capital, pera no enlletgir el conjunt sumptuós de la civilisació. Axis que l nostre Jascinte, arrossegant les seves enginyoses xinelas de pelleta y seda, s'apropava a l'ara—jo, ben acomodat sobre un sofà, obria mandrosament una revista, qui solia ser la *Revista Electro-Pàtica*, o la d'*Indagacions Psíquiques*. Y Jascinte comensava... Tots aquexos aparells d'acer, d'ivori, de plata, imposaven al meu amich, perla forsa omnipotenta que les coses prenen

[illegible] *[illegible]um)* el [illegible] [illegible] [illegible] ab [illegible] eracions de propia [illegible] esd[illegible] [illegible]-[illegible] y pro[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] va [illegible] axatat, aplan[illegible] ros [illegible] dis, formant [illegible] vora la [illegible] ab un re[illegible] vit [illegible] l afanch d un [illegible] ci [illegible] e l orell[illegible] acan[illegible] una teula, [illegible] cabell [illegible] sobre l'esquen[illegible] y somr[illegible]res, ab un [illegible] groxut y ll[illegible] en am[illegible] ab un [illegible] les celles, a [illegible] respall de [illegible]nava les pestanyes [illegible] a posar e devant del m[illegible] cabells sobre'l seu cabell [illegible] seguidament

Las y pentinat, anava a [illegible] les mans Dos servents al [illegible]braven ab sabiesa y fortitut els [illegible] del rentador—qui era tot just [illegible] compendi de les maquinar[illegible]mentals de la cambra de bany. Al demunt del marbre verdós y ro[illegible] del rentador, tant sols hi havien dues dutxes (freda y calenta) per amarar [illegible] testa: quatre brolladors, graduats de [illegible] *fins a cent graus;* el vaporisador dels per_

tum [illegible] esteril [illegible] pera les d[illegible] el surtidor pera la b[illegible] y además, [illegible] ntes axetes y boten[illegible] ébanus qui [illegible] erament polsats [illegible] duraven la fu[illegible] maror de les torrentères alpines. J[illegible] pera humitejarme els dits, vaig ap[illegible] me sense temensa [illegible] aquell rentador—escarmentat de la dolorosa tartde d[illegible] en que s[illegible] adament, dessoldada l'axeta, reventà el br[illegible] d'aigua de *cent graus*, xiuladora y fumejanta, furiosa arreu... Fugírem tots, esparverats. Un gran [illegible] de dolor atrona el *Jasminet*o. Y el vell Grillo, qui fou escuder del [illegible] de Jascinte, revingué cobert de batllofes en la carn y en les mans fidels.

Bon punt Jascinte termenava d'axugarse curosament les mans ab tovalloles de p[illegible] de lli, de cordill trenat (pera restabl[illegible] la circulació), de seda flonja (pera enllustrar la pell), badallava, ab un badall profond y pausat.

Y era aquet badall, etern y vagarós, qui atormentava a nosaltres, els seus amics y filosofs. Qué podia mancar a n'aquest home [illegible]? Possehia una salut inacabable, de p[illegible] robust, crescut vora la mar una poderosa [illegible] intelectual, pera aclarir tota conexensa, ferma y clara, sense dupte ni [illegible] quaranta magnífichs milions de renda, totes les simpaties d'una ciutat xasquejadora y escèp-

[illegible] nera y [illegible] encara [illegible] acababo [illegible] pint sobre [illegible] ab els dits afin[illegible] la palu[illegible] Arrivat a[illegible] trenta any[illegible] s'encorvava com sota un [illegible] per la dexadesa desco[illegible] va actitut semblava que [illegible] per una xarxa invisible qui 'l retenia [illegible] ent. Fra cruel present[illegible] com ell [illegible] escriure una nota, prenia el seu [illegible] pneumatich, la [illegible] plomá elec[illegible] [illegible] acabava el telefon [illegible] dament! En aquest [illegible] el moure el bras, en els replechs que [illegible] els narins, [illegible] [illegible] de trista quietut, llargues y [illegible] sentia el lamoreig con[illegible] la sorga de l'anima. *Quin avorriment! Quin avorriment!* [illegible] seguretat [illegible] Jascinte [illegible] trista cosa — [illegible] per desinter[illegible] pobre amich [illegible] interessos y comoditat [illegible], homes zelo[illegible] un a Anglaterra, altre a América, de ferli conèxer y procurarli totes les noves invencions, fins les mes trivials, qui vinguessin a augmentar el *confort* del *Jasmineiro*. Ell mateix sostenia viva correspondencia ab Edisson. Y encara, en el camp de l'intelectualitat, Jascinte no

[illegible] certa [illegible] que l'[illegible]ssim a[illegible] de [illegible] perquè [illegible] aquestes [illegible] com s'intensava per [illegible] fins al punt [illegible] mirs [illegible] evoluc[illegible] de les [illegible] negres [illegible] aquet [illegible] ab tan [illegible] la de[illegible] esprol del [illegible] fins de [illegible] ps oracions [illegible] com [illegible] a través de la n[illegible] negres, [illegible] retirus [illegible] badalls me[illegible]ds.

[illegible] en aquest [illegible] quan ell cer[illegible] de Scho[illegible] Per què? [illegible] perquè aquest[illegible] pessimistes el [illegible] que ell [illegible] rigo[illegible] «que [illegible] vanita[illegible], que com més se [illegible] més se [illegible] y que l' haver [illegible] rei de Jerusalem y [illegible]dor de tots els placers en la vida [illegible] tant sols una me[illegible] per que havia rodolat axis a una tant obscura desilusi[illegible] —el san[illegible] intelectual Jasc[illegible]te? El vell [illegible], Grillo, opinava que «S. Ex.ª sofria el [illegible]ament de l'abundor!»

III

[illegible] hivern en [illegible] ral dels negre[illegible] i[illegible]ca entre [illegible] esdevingué [illegible] de la necesitat m[illegible] Nort, cap [illegible] Jas[illegible]inte no [illegible] dolorós esllan[illegible] semanes [illegible] pera aquest[illegible] jornada. El mas, [illegible] per les serres—a la ombrivola cas[illegible], ahont [illegible] una torre del segle xv era ocupat feia trenta anys, pels masovers, bona gent de treball, qui menjava la sopa entre la torbola fumera de la llar, y posava el blat a secar en les cambres senyorials.

Jasinte, ja a primers de mars, havia escrit curosament al seu procurador Sousa, qui vivia a la vila de Torges, manantli compondre les teulades, blanquejar les parets y posar vidres a les finestres. Després envià, ràpidament, en grans caxons qui tot just traspassaven els portals del *Jasmineiro* els conforts imprescindibles per dugues semanes de montanya—llits de plomes, sillons, sofàs, làmpares de Carcel, banyeres de nikel, canyeries acústiques pera cridar als servents, catifes perses pera fer suaus els trespols. Un dels cotxers fou enviat con_

[illegible]

[illegible] de tren, en tarde [illegible] tots sols tres [illegible] tren esperava jà,

[illegible] y xi[illegible]. [illegible] cam-panets [illegible] ora [illegible], sense [illegible] alegre [illegible] ve[illegible] [illegible] flame-jant [illegible] rublert [illegible], y l mat-ge [illegible] el capell [illegible] pas, [illegible] a [illegible] ingit per [illegible]. Tot [illegible] rillo, [illegible] el [illegible] 'at de [illegible] ota el [illegible], una montanya de bagatge [illegible] de gorra g[illegible] da qui, [illegible] els mo-vien els bra[illegible] desesperadament.

Deixantme [illegible], vaig morm[illegible]

—[illegible]

Y Ja[illegible] sense obrir els ulls, suspi[illegible]

—Quin avorriment!

Una hora llarga, ll[illegible] entre mitg de vinyes y [illegible] y encar el sol s'aplana[illegible] calent y polsos, quan arr[illegible] cio de Gondim ahont el [illegible] de Jascinte, l'excelent Souz[illegible] estar esperant ab els caballs [illegible] pera pujar la serra fins al casal de T[illegible]es. Darrera el jardi de l'estació [illegible] de roses y margarides, Jascinte [illegible]

[illegible] us carr[illegible] [illegible] encar en les [illegible]stes de [illegible]

[illegible] al [illegible] al pla [illegible], [illegible] hi hague [illegible] [illegible] cabra y [illegible];... [illegible], [illegible] El qu[illegible] [illegible] [illegible] havia [illegible] za [illegible] Sou[illegible] [illegible] llevarse [illegible] la gorra [illegible] un [illegible] rod[illegible], ab [illegible] de [illegible] camo[illegible] portava [illegible] el [illegible] un volum de [illegible] [illegible]one[illegible] [illegible] senyor Souza! Feya tres [illegible], [illegible] havia jugat [illegible] ab el senyor Souza! Ab tot [illegible] tarde, per [illegible] el [illegible] havia vist enlloch al senyor Souza! El tren havia desaparegut darrera les [illegible] [illegible] pen[illegible] sobre'l [illegible] un mosso d'estació [illegible] un cigarro. [illegible] la[illegible]da, devant [illegible] [illegible] seus [illegible] [illegible]ment [illegible] Guillo, y el [illegible] El [illegible] arr[illegible]à [illegible] Tot els [illegible] [illegible] se[illegible] [illegible] [illegible] qui [illegible] un [illegible] [illegible] [illegible] en la terra [illegible] sens [illegible] [illegible] les trenta set [illegible]

[illegible] minuciosament aquell

vant [illegible] mandrosa, [illegible]mo-rava [illegible]

—¡Ah [illegible] hermosura!

[illegible] sobre l'ase, ab les cames [illegible] també

—¡Ah! ¡quina hermosura!

[illegible] reien, saltant d[illegible] Febles brancatges d'ar-b[illegible] el rostre dolsa y a[illegible] una merla an[illegible] d'un arbre [illegible] llors. Sen[illegible], quina hermosura!

[illegible] villa-des [illegible]rem a [illegible] pàlida d[illegible] que va sembl[illegible] ica y n[illegible] als anim[illegible] mise-ra[illegible] alegr[illegible]ament.

—[illegible]m!

[illegible] una antig[illegible] d'ar-m[illegible] mol-s[illegible] els [illegible] no [illegible]bre [illegible]dar [illegible]lt de [illegible] un [illegible]nte, [illegible] el mas[illegible] alli,

[illegible] glaç[illegible] història [illegible]

[illegible]

[illegible] la [illegible] a cuidar la [illegible] feri[illegible] la [illegible] a una mu[illegible] mal ent[illegible] Per-que [illegible] la v[illegible] de [illegible] bre [illegible] havien de [illegible] d[illegible] sense [illegible] res.

[illegible] esglaiat. [illegible] cavon[illegible] el [illegible] mata[illegible] de *confort* [illegible] sac[illegible] El mas[illegible] totau[illegible] m[illegible] xon [illegible] havia arr[illegible] vist res [illegible] tant [illegible] come[illegible] pan y en [illegible] amples [illegible] calses [illegible] cavons[illegible] n havia vist [illegible] de [illegible]

[illegible] que el [illegible] de [illegible]

(que havia conduït els cavalls y els carruatges) s'apropà greument. Aquet era un civilisat—axís tot seguit acusà al govern. Ja quan ell servia al senyor viscompte de S. Francisco, s'eren talment perduts, per poca copdicia del govern, anant de la ciutat a la serra, dos caxons ab vi vell de Madeira y roba blanca de senyora. Per axó, ell, escarmentat, sens confiansa en la nació, havia de cap manera volgut desamparar els carruatges—y aquets eren, justament tot axó que restava a S. Ex.ª el *break*, la victoria, el *coupé* y els cascabells. Només que, a n-aquella feréstega montanya, no havien amples camins per ahont els rodessin. Y com a la casa pairal sols podien arrivarhi traginats sobres grosses carretes de bous —havia cregut mes sabitos dexarl-s allà baix, a l'estació, immòvils sota les amples vestes de lona...

Jascinte, desolat, restava devant meu ab les mans caigudes dintre les butxaques.

—Y are, ¿qué fer?

Sols podriem axoplugarnos tristament en la fosca casa pairal, pendre'l sopar d'aquell bon masover el Zé Braz, y dormir durament sobre'l llit, entregats al desti Pujàrem. La escala noble portava a una balconera, sota teula, resseguint

la fatxada del [illegible] y [illegible] grossos pilars, per caxes [illegible] de terra negrosa tota [illegible] de [illegible]. Vaig cullir-ne un [illegible]. Y el meu pobre Jascinte pogué contemplar, a la fi, les cambres [illegible] grandioses, ab les altes parets [illegible] que el temps y la soletut havien ennegrit, buides desoladorament [illegible] mostrant tant sols [illegible] una pila de [illegible]telles o [illegible] d'aixades per recons. En els [illegible] dalzina fumosa, [illegible] taules clarianes—qui eren tros[illegible] de la posta, s'apres a travers els [illegible] de la teulada. No restava un vidre sencer. A voltes, sota les nostres petjades, una biga corcada cruxia y s'enfonsava.

Arrivàrem a la darrera, la més gran, ahont havia dugues velles arques profondes, guardadores de grà, y allí esguardarem, melangiosament, això que'ns restava de les trenta set maletes—els abrichs polsosos, un bastó y un nombre del *Diari de la Tarde*. A travers les finestres sense vidres, per ahont s'entreveien les corones pàlides de les arbredes y les serres blavoses de l'altre banda del riu, entrava l'aire, ample y montanyós, voleiant ab forsa com en la nuesa d'un terrat, ab sentors aromoses de pineda. Y de la

[illegible] de [illegible], [illegible]
[illegible]ament [illegible] de [illegible].
Jascinte exclama des[illegible]

—Es horrorós!

Jo vaig dir feblement

—Es camperol!

IV

Mentrestant el masov[illegible] tremoloses sobre la testa [illegible] [illegible]gir el sopar pera *ses inselenc*[illegible] En [illegible]las-cinte abatut pel desastre, devant d'aque-lla soptada perdua de tota civilisa[illegible] era caigut ab tristesa sobre l'empit d'una fi-nestra, y esguardava melangiosament les serres llunyanes. Mes jo, retornat y ale-gre per aquells aires del bosch y el càn-tich pastoral, vaig devallar a la cuina, conduit pel cotxer a travers de tosques escales y passadissos foscos, ahont l'obs-curitat hi era menys del capvespre que de la vaga espessor de les trenyines

La cuina era una tenebrosa cambra de obscures tonalitats, color de sutge, ahont relluia al fons, a plà terrer, una encesa foguera fumejanta qui llepava les ventrudes olles de ferro, y s'enlairava vers una estreta rexa alterosa, pàlida de llum Allí, una alegre companyia de do-nes, desplumava pollastres, batia ous,

[illegible] a tr[illegible] sopir [illegible] Y [illegible] ana [illegible] d[illegible] [illegible], el [illegible] [illegible] de veu vagar[illegible] [illegible]mida [illegible]rlà d[illegible] [illegible] amatalassats [illegible] ll[illegible], estirats a terr[illegible].

—N[illegible] [illegible] vaig dir per[illegible] [illegible].

—Alabat [illegible] Deu [illegible]— sospira l'home [illegible] aquella hora, el pas [illegible] seva vida camperola.

Tornant a dalt ab aquest[illegible] dol[illegible] noves de sopar y [illegible] al meu J[illegible]cinte sobre l'em[illegible] tra, amarantse en la dolsura [illegible] crepuscolar, qui s tonia lent[illegible] sament sobre la vall y la mon[illegible] l'atzur, tremol[illegible]va una prime[illegible] [illegible]lla, Vesper diamantina qui es [illegible] cel cristia, la pàlid[illegible] ruin[illegible] po[illegible] de l esplendor corporal de Ven[illegible] Jascinte meditat l'alt encant [illegible] la seva llum—ni [illegible] devot d'aquel[illegible] fond ado[illegible]ment de les [illegible] aquexa santa ob[illegible]curitat qui devalla [illegible] els bosc[illegible] y les montanyes els [illegible] tonentse en la sombra, la [illegible] d[illegible]na

campana pujant [illegible], la remor de les [illegible] fora les herbes tremoloses—esdev[illegible] per a ell iniciacions. Jo m'era posat al seu devant. Y vaig sentir com sospirava talment un home qui, a la fi, troba consol en el repós.

Vingué el Zé Briz, y axis va atraparnos al donar la nova de que el sopar era a taula. Entrarem a una altre cambra, més despullada y negra. Y allí, el meu supercivilisat amich recula paherosament En la taula de pi acostada a la paret obscura, una candela de sèu carsibé losa sobre un canalobre de metall, illuminava dos plats de terra groga, encerclats de culleres de fusta y forquilles de ferro. Els vasos, de vidre ordinari y groxut, conservaven el color rogench del vi qui servàren en abundosos anys d'abundoses veremes. La ca[illegible] de fanch portadora d'olives, era tant [illegible] y austerament àtica que hauria alegrat el cor senzill y bonhomios de Diògenes. . Pobre Jascinte!

S'assegué resignadament, y llarga estona resta concirós, netejant ab el tovalló la negra forquilla y la cullera de fusta Després, tasta desconfiadament una cullerada de sopa, qui era de gallina y odorava. Paladejà, y totseguit va mirarme

[illegible] na [illegible] pau[illegible] Y [illegible]ltat:

—[illegible]

[illegible]ament [illegible] b[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vaig [illegible]rnar a [illegible] sigue qui buida [illegible] [illegible]ematent arr[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] lbraz poss[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]adre curulla [illegible] [illegible]grat elles [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] les epoques [illegible] [illegible] passessin l'agrad[illegible] re a la satiesa fins [illegible] ha [illegible] tir a Sicio, a la Gala[illegible] un temple [illegible] cat a Minerva Cibo[illegible] —[illegible] pre les havia avorrert[illegible] [illegible] una forquillada temerosa. Y al re[illegible]volta els seus ulls, extra[illegible]damen[illegible] [illegible]erts, varen mirarme. Despr[illegible]s, altre forquillada, altre concentra[illegible]io... Y [illegible] que el meu supercivilisat amich exclama:

—Son bonissimes!

Eren els aromosos aires de la serra? Era la delitosa art d'aquelles dones qui, a baix, a la cuina, remenaven les olles fumejantes, cantant el *Vira meu bem*? No

ho se pas... els cants de l'ascen... augmentaven... ab proporció y fermesa. Fin... a la fi que, devant el pollastre daurat, rostit a l'ast de fusta, el meu amich vingué a exclamar rotundament:

—Es excels!

Res per axò feu alegrarlo com el vi... el vi vessant d'enlaire de l'ampla gerra verda, un vi savorós, penetrant, viu, enardidor, qui havia més virtut y ànima que molts poemes y llibres sants! Mirant, a la llum tremolosa de la candela, el vas groxut qui's vorejava d'escuma, jo remembrava l'hora geòrgica en que Virgili, a la casa d'Horaci, sota la verda parra, cantava les llaors d'aquell vi frescal de Retica. Y Jascinte, iluminat d'una rojor com mai l'havia vista en el seu rostre schopenhauerià, desgranà tot seguit el vers suau:

Retica quo te carmina dicat.

Qui'l cantarà dignament, dolsura santa del vi d'aquelles serres?!...

Axis menjàrem delitats, sota la protecció benèvola del masover Zè Braz. Y tornàrem després cap a les alegries uniques d'aquell casal, cap a les finestres desvidrades, a contemplar silenciosament la serenitat sumptuosa del cel estival, tant adornat d'estrelles, que tot ell sem-

[illegible] indiferencia, altres ansioses, tremolant ab una llum [illegible] talment que anessin a contar els seus segrets o a descobrir els nostres. . Y es impossible dexar de sentir una perfecta solidaritat entre aquexos mons inmensos y els nostres cossos humils. Ells y nosaltres som obra d una mateixa voluntat. Tots prenem vida en l'acció d'aquexa suprema voluntat immament. Axís, tots, dels Uranos fins als Jascintes, constituim diverses modalitats de un ser únich, y a

[illegible] ceves transformacions desa-
[illegible] la mateixa unitat. Mai ha
[illegible] una idea mes consoladora
[illegible] — que jo, y tu, y aquella
[illegible] el sol qui are es a la posta,
[illegible] del mateix Tot, gover-
[illegible] mateixa Llei, rodolant vers
[illegible] Totseguit se tonen les
[illegible] torturantes del individua-
[illegible] Que som nosaltres? Formes sens
[illegible] que una forsa impeleix. Y esdevé
[illegible] d'aquesta certitut, encar
[illegible] desigual al grà de pols
[illegible] qui vola arros-
[illegible] per una gran ventada o [illegible] la gota
d'aigua perduda en el torrent! Jascinte
aprobava, submergit en la sombra. Ni
ell ni jo coneixiem els noms d'aquells
astres admirables [illegible] a causa de la mas-
sissa y indestructible ignorancia de bat-
xiller, de que [illegible] sortit del ventre de
Coimbra, la [illegible] mare espiritual Jas-
cinte, perque en la seva famosa biblioteca
possebla *trescens divuit* tractats d'astro-
nomia! Mes que se'ns endonava, ben
mirat, que aquell astre d'allí s'anomenés
Sirius y aquell altre Aldebaran? Y que'ls
importava a n'ells que un de nosaltres
se digués Joseph y l'altre Jascinte? Erem
formes transitories del mateix ser etern
— y en nosaltres vivia el mateix Deu. Y

[illegible] tam[illegible] he[illegible]a-
qui que [illegible] no [illegible] en la fi-
nestra d[illegible] en el
seu mar[illegible] un acte
transcen[illegible] de gra-
cia—con [illegible]tment la
nostra [illegible] per un ins-
tant, en [illegible], la nostra
divinisació

Axis fil[illegible]ament—quan
el masover [illegible]ma a la mà,
vingué a dirm[illegible]en a punt
els llits de [illegible]*lencies*.» Agradosa-
ment devall[illegible] la rea-
litat, mes que [illegible] nosal-
tres, els germans dels astres? Dintre
dugues cambres amples [illegible] tenebroses, dos
matalassos de palla ajassats en terra, vora
un recó, ab dos cobrellits extranys, al
capsal una llumanera de llauna, bran-
dant fumosament y als peus, com a ren-
tamans, un gibrell horroros sobre una
cadira de fusta!

Silenciosament, el meu supercivilisat
amich palpà el seu matalàs y l judicà dur
com una pedra. Despres, passejant sobre
el rostre defallit els dits lassos, conside-
rà que, perdudes les trenta set maletes,
no tenia ni xineles ni camisa de dormir!
Y fou llavors quan el Zé Braz qui procu-
rava per nosaltres, portà al pobre Jacin-

[illegible] formida-
[illegible] gar el
[illegible] Sibaris,
una camisa [illegible] enorme, de
estopa [illegible] ponent, y
d'un texit [illegible] trevall
[illegible] vaig re-
[illegible] ondre el
Banquet [illegible] mandava
[illegible] pitjors.
Els matalassos [illegible] animes
fortes — [illegible] estopa com
per entrar [illegible] al Paradís.

—Tens alguna cosa per llegir?. .—
m interrompé ell malhumor y brusque-
ta; el meu [illegible] —No puch
adormirme sense llegir!

[illegible] del *Diari de la Tarde* [illegible] dos trossos, vaig
compartir [illegible] fraternalment. Llavors,
qui no ha [illegible] senyor de Tor-
[illegible] el matalàs, arrán de
terra, [illegible] y groga qui's
[illegible] ab els peus nusos
entaforats en els esclops xaparros, per-
dut dintre la horrorosa camisa de la
masovera, resseguint en la meitat del
Diari de la Tarde, ab els ulls enfurismats
els anuncis dels vapors transatlàntichs—
no pot haver conexensa d'una vigorosa
y veritable imatge del defalliment!

Axís [illegible], a [illegible] el [illegible] matalàs, [illegible] també [illegible], pujava, a travers [illegible] somni jovial y erudit, el planeta [illegible] ahont trobava entre els oms y [illegible] d'un amorós jardí, a Pl[illegible] y al Ze[illegible] en alta companyia intelectual [illegible] el vi de Retica en els vasos de [illegible] [illegible]pladament, [illegible] en [illegible] [illegible] en una hor[illegible] [illegible] sol[illegible] al segle XIX. Al lluny, per entre una prada florida de roserars mes alts que [illegible], albejaven els màrbres d'una ciutat y ressonaven sagrades canturies. No recordo are, axò que Xenofont opinà de la [illegible]lisació y del fonògraf. De [illegible] pa[illegible]sament, tot fou [illegible] per novol[illegible] obscures, a travers de les quals [illegible] veia a Jascinte, fugint esparver[illegible] a dalt d'un ase que ell empenyia furi[illegible] —estrenyentli el ventre ab les cames [illegible] grans cops de vara, ab horrible[illegible] cap els portals del *Jasm[illegible]*.

V

A poch a poch, de bon matí, sense fer remor, pera no desvetllar a Jascinte qui, ab les mans sobre'l pit, dormia [illegible]cidament en el seu llit duríssim—vaig marxar a Guiaes y tot el temps que vaig

tornar a casa la meva tia, tres semanes passades en aquella vila somorta ahont se recorden encar les costums y habituts del temps del rey don Denís, no vaig saber res del meu desconsolat amich, qui, fou segur, era fugit de la protecció temerosa dels sostres foradats pera retornar a engolfarse en la corrent civilisadora. Més tart, una ardenta matinada d'Agost, de abans de Guiaes, torní a trepitjar l'avinguda noble, pàlida d'ombra, pera transpassar la porta lada pairal de Torges, entre el furios glapir dels mastins dintre l pati. La masovera, dona de Zé Braz, vingue a trovarme alegradorament. Y tot seguit va contarme ab gran plaer y animosa, que el senyor don Jascinte (a Torges, el meu amich havia Don) se trobava passejant per allí baix, ab el procurador Souza, sobre els camps de Freixomil.

—Encare es aquí el senyor don Jascinte?

Sa inselencia encar era a Torges ahont *sa inselencia* pensava demorar fins a la verema!... A n'aquell punt jo observaba admirat que les finestres del cas tenien vidrieres noves, que un recó del pati reposaven piles de cal, una escala de mestre d'obres era arrepenjada sobre el balcó: y dins una caxa oberta, encara plena de

gelli [illegible], [illegible] per [illegible]-
vi [illegible]

—[illegible] companyes [illegible]

—[illegible] a la [illegible],
sota [illegible]

—[illegible] tes maleta?

—El senyor don [illegible] el seu
sach [illegible]

Lloat sia Deu! [illegible] se
trobava a la [illegible] ma-
da civilisació! Vaig [illegible] ab
molta alegria. En la [illegible] ahont el
trespol era [illegible] novat vegi
una taula coberta d'un mantell en les
de fusta curulles de pa blanca de Barcellos y cadires de boga, orlant les parets dolsament emblanquinades qui donaven una alba frescor de capella nova. Al costat, dins una altre cambra, tambè enlluernadora de blancor, havia el confort imprevist de tres cadires de vimechs de Madeira, ab brasos llarchs y folgats y frescos coxins de fil sobre la taula de pi, el blanch paper, el canalobre d'oli, les plomes d'ànech submergides en un tinter de frare, semblaven a posta pera un encalmat y delitos estudi d'humanitats: y sobre la paret, sospesa de dos claus, una petita enfila mostrava quatre o cinch llibres, sovintment fullejats, el Don Quixot, un Virgili, una Historia de

Ror[illegible] Més end[illegible] ven[illegible] Don Jascinte [illegible] d'estudiant ab un [illegible], un rentador tambe de ferr[illegible] devallant dels penjadors [illegible] resplandia de ordre y co[illegible] Les finestres tencades prot[illegible] llum d'Agost, qui escaldava a [illegible] vells em[illegible] de pedra. Del [illegible] exia una consoladora fresc[illegible] [illegible]mergit dintre un gerro blav[illegible], un [illegible] clavells alegrement olorava [illegible] quietut. Torges dormia [illegible] de la mitgdiada. Y envoltat per aquell suau repós de monestir [illegible] termenar per extendrem sobre una cadira de vimechs, vora la taula, pera obrir llangorosament el volum de Virgili, mormorant.

Fortunate Jascinte! tu inter arva nota
Et fontes sacros frigus captabis opocum.

Y aixis, fins havia arrivat a encodormirme sobre el diví buc-lich, quan una veu amiga vingué a desvetllarme. Era el nostre Jascinte. Totseguit, al véurel de nou, vingui a judicarlo semblant a una planta, mitg mústega y pansida en la foscor, qui reviscolés a plé aire y sol, profusament regada. Ja no's comportava

encorvadament. Sobre la seva [illegible] desa de supercivilisat l'aire de la serra o la reconciliació ab la vida havien escampat un color de palla, de sana fortitut, qui l virilisava soperbament. Dels ulls que a la ciutat aparexien sempre melangiosament capvespats [illegible] una claror de migdia, alegra [illegible] y llarga, que's com [illegible] francament en la bellesa de les coses. Ja no passejava, com avans, les mans lasses sobre el rostre pàl·lit —car en elles se repicava [illegible] els grans [illegible] vigorosos. [illegible] reencarnada. Y tot [illegible] va [illegible], caminant ab fermesa, [illegible] les [illegible] blanques que després d'haver [illegible] tres dies [illegible] trovarse tant retornat, [illegible] feu comprar un [illegible] [illegible] à [illegible] llibres que no hagués llegit [illegible]

—Per tot l'estiu?

—Per [illegible], Y [illegible], home de ciutat [illegible] que jo mateix [illegible] de [illegible], y comprenc a [illegible]

Certament [illegible] eren el que s'[illegible] ab elles apitegue, al ensemps una amanida fresca de [illegible] y un vi blanch y amoros d'Azães. Ah! qui vos cantarà dignament, begudes y menjars sants de aquelles serres?

[illegible] la tarde, ab la blana frescor [illegible]ral, passeàrem per els camins, [illegible] més extes de la vall fins a la montanya [illegible] per contemplar amorosament [illegible] avensades. Ab [illegible] certa [illegible] a [illegible]va [illegible]ment [illegible] dels castanyers [illegible] retrobats. El[s] reguerols d'aigua, les prades d'herba, els camps de vinya, l'interessaven, talment [illegible] de les quals fos respon[illegible] qui cantaven [illegible] arbres. Y excla[illegible] amorosa:

— [illegible] ura aquexa flor [illegible]!

[illegible] d'un cabridet rostit [illegible] Horaci hauría, [illegible] tambe un [illegible] conversarem sobre el [illegible] aportar ab discret [illegible] Schopenhauer [illegible] totseguit. Jascinte [illegible] menyspreuadorament. La [illegible] en aquets dos ombrívols expl[illegible] de la vida, era fugida, definitivament [illegible] ens que mai pogués tornar, talment una boira que el sol escampa. Terrib[le] [illegible] afirmar que la vida es [illegible] solsament, d'una llarga ilusió—y [illegible] alsar tot un pompós

sistema [illegible] de la vida, exclu[illegible] d'ell tota altra representació [illegible] contradicció permanent y soperba. Era com si ell [illegible]te signant una ortiga, crescuda a n'aquell pati, proclamés triomfalment: —«Heusaquí una ortiga! Per tant, tot el màs de [illegible] es una massa d'ortigues!» —Mes no hi havia prou ab que el foraster alsés els ulls pera veure els camps de sembra, les hortes de pomeres, y les amples y llangoroses vinyes!

A més, un d'aquets dos ilustres pessimistes, l'alemany, què conexia de la vida—d'aquexa vida de la qual compongué ab doctrinal magestat, una teoria definitiva y dolorosa? Conegué tant sols axò que pot conexer qui com aquell genial farsant, visque cinquanta anys dins un tenebrós hostal provincià, només alsant els ulls dels llibres pera conversar, á la taula rodona, ab els oficials de la guarnició! Y l'altre, l'israelita, l'home del *Càntich dels Càntichs*, el molt pedant rei de Jerusalem, sols descobreix que la vida es una ilusió, al complir setanta cinch anys, quan el poder rellisca de les seves mans tremoloses, y el seu harem de trescentes concubines esdevé ridícolament inútil a la seva carcassa revellida. L'un, dogmatisa tenebrosament sobres

axo que ... — ... ò que no pot ... Schopenuahe... da ... ple-na com ... Cesar ... parará el seu schopenhaueri ... a l'altre sultà, unitat de literatura, qui tant edificà y mestre ja a Jerusalem, la seva viril tat— ... parará *Ecclessiastes*? A més, que se'n treu de beneir o maleir la vida? Afortunada o dolorosa, fecondi o xorca, ella serà sempre la vida. Malaurats aquells que per transpassarla s'envol ten tot seguit ... vels de tristesa y desilusió, perque, axis, tot esdevingui obscur en llur camí no tant sols les lleugues veritablement dolor ... sinó també aquelles en les quals resplandex un sol amable! Sobre la terra tota cosa viu— y solsament l'h... me sent el dolor y la desilusió de la vida. Y n'es d'ells mes atormentat quan més allarga y acumula la obra d'aquesta nteligencia que l fà home y l'exclues de la restant naturalesa, impensant y ... ... en el més alt grau de civilisació quan ell ofrex la major amargura. Axis, la sabiduria està tant sols en el reco... ... anum de civilisació quea consella haver una amorosa cabana, una llença de terra y grà pera sembrar. Resumint pera retornar a la felicitat, es menester retornar al

Parabl— [illegible] ra [illegible] de tota [illegible] se desi[illegible] de la Cienc[illegible] *[illegible]*

Jo [illegible] Jacinte [illegible] rre [illegible] Al *[illegible]* gues [illegible] tons [illegible] va [illegible] *et ambul*[illegible] s. Quan [illegible] la dols [illegible] l'Optimi [illegible] meves la ma [illegible] y meditan [illegible] table [illegible] vertat, [illegible] es alaban[illegible] de [illegible] bur

Vive [illegible]

Y, p[illegible] de la po[illegible] rialla [illegible] Era Jascinte [illegible] Oh benaur[illegible] da poten[illegible] a de [illegible] el do[illegible] vinal de [illegible]

Han [illegible] Jacente encara [illegible] del meu casal [illegible] embrancades [illegible] fuertes.

A [illegible] rich [illegible] el [illegible] cri-dar [illegible] de [illegible] Illiada [illegible] barba [illegible] camí [illegible] la a les criature [illegible] del [illegible] el [illegible] serà no una forta [illegible] de Guixes. Si es a [illegible] serà una tribu qu [illegible] de Deu!

En [illegible] demanat alguns ll bre [illegible] la [illegible] lite-ria (una *Vida de Buda* [illegible] *Grecia* y les obres de [illegible] vaig anar de [illegible] el [illegible] Tots els meus [illegible] ab [illegible] entre [illegible] arang [illegible]

y espesses. [illegible] la por'en tosa sapiencia [illegible] cnsa-ment muda [illegible] de pols. Sobre'ls [illegible] sò-fichs albej[illegible] [illegible] desconsol[illegible] bicment [illegible]: surava [illegible] de li-teratura p[illegible]. — [illegible], ta-pantme el rostre ab el m[illegible] la se-guretat de que en aquells [illegible] vo-lums no reposava una [illegible] vi-va! Totseguit volgui re[illegible] mans, tacades per la pols d'aquell [illegible] de conexements humans. [illegible] meravel-llósos aparells del renta[illegible] cambra de bany, rovellats, y m[illegible] no de-xaren sortir ni una gota d'[illegible] apro-fitant la pluja qu[illegible] ament en la tarde d'Abril, vaig [illegible] al balcó pera dema[illegible] al cel l'aigua [illegible]dora. Al devallar, vaig entrar en la cambra de trevall de Jascinte y vaig topar ab una pila negra de ferr[illegible] [illegible]mines, campanetes, aparell[illegible]. Entrevoltant la finestra reconegui el te-lèfon, el teatrefon, el fonograf, caiguts sobre ls peus, perduts, malm[illegible], [illegible]ta la pols dels anys. Per obri[illegible] pas vaig arre-c[illegible]nar ab el peu aquelles de[illegible] de l'en-giny humà. La màquina d'esc[illegible] des-

composta, ab els fils tots congrets signant les lletres desencaxades, semblava una boca moribonda y desdentada. El telèfon pareixia afogat, al voltant dels enroscats filsferros. La trompa del fonògraf, torta, abonyegada, jeia persempre muda y fosca. Y en tots els recons reposaven, tan tristes y grotesques, aquelles genials invencions, que jo vaig sortir rient, com d'un terrible daltabaix, d'aquell supersivilisat palau.

Era calmada la pluja d'Abril, els terrats llunyans de la urbs negrejaven sobre el ponent colorat de carmesí y or. Y, caminant per les vies refrescades, jo anava meditant que aquest nostre y magnífich segle XIX s'assemblaria un jorn, a n'aquell *Jasmineiro* abandonat, y que altres homes, ab una certesa més pura d'axò que es la Vida y la Felicitat, arreconarien, com jo havia fet ab el peu, tot aquell detritus de supercivilisació, y, talment jo, s'enriurien alegrement de la gran ilusió que acabà inutil y coberta de pols.

A n'aquella hora, ben segur, Jascinte, sortint a la finestra, a Torges sens fonògraf y sens telèfon, retornat a la puresa de la vida, sota la pau blava y dolsa de la tarda, al tremolar la primera estrella, admirava recullir l'exèrcit de bous calmosos y plàcits, entre el cantar vagorós dels bovers.

Traducció de BOLVA.

BIBLIOTECA "DE TOTS COLORS"

[illegible] en quatre [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

UN P[illegible]

[illegible] campana submer[illegible]

[illegible] ales de [illegible]

Preu: 1 pta.